

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет української й іноземної філології та журналістики
Кафедра германської та романської філології

**АБРЕВІАЦІЯ В СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ
СЛОВНИКА НЕОЛОГІЗМІВ ЧАСІВ ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСУ**

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти “магістр”

Виконала: студентка 6 курсу 291-М групи

Спеціальності: 035.Філологія

Освітньо-професійної програми:

германські мови та літератури

(переклад включно) перша-німецька

Звонарьова Вікторія Сергіївна

Керівник: к.ф.н., доц. Ковбасюк Л.А.

Рецензент: доц. Зуброва О.А.,

кандидатка педагогічних наук

Херсон – 2022

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ВСТУП.....7

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕНЬ АБРЕВІАЦІЙ В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ.....11

1.1 Поняття «абревіація», «абревіатура» в мовознавстві.....11

1.2 Проблема класифікації абревіатур.....19

1.3 Проблема дослідження функцій абревіатур.....27

1.4 Методи дослідження абревіатур.....31

Висновки до розділу 1.....33

РОЗДІЛ 2. ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АБРЕВІАТУР ПЕРІОДУ CORONA-ПАНДЕМІЇ.....35

2.1 Період Corona-пандемії як джерело змін у німецькій мові: абревіатури як різновид неологізмів35

2.2 Аналіз абревіатур за тематичним показником.....41

2.3 Аналіз абревіатур за кількістю структурних компонентів.....52

2.4. Абревіатури як засіб кодування в сучасній німецькій мові: семантичний аспект.....59

Висновки до розділу 2.....63

ВИСНОВКИ.....65

ДОДАТОК А

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ЛСГ – лексико-семантична група

ЛСПП – лексико-семантична підгрупа

МКС – мовна картина світу

А – абревіант

ВСТУП

Мова слугує виразником світу людини, фіксує всі зміни та процеси, які відбуваються в ньому. За допомогою лексичних одиниць людина номінує предмети, події, явища, а отже, виникає потреба в дослідженні проблеми «суспільство vs. мова».

Відомо, що процес творення нових слів зумовлений буд-якими змінами навколишньої дійсності, діяльності людини, науково-технічним прогресом, адже всі ці процеси потребують нових лексичних одиниць для позначення результатів. Відтак, на перший план виноситься необхідність вивчення мови крізь призму навколишньої дійсності, суспільних подій. У зв'язку з цим зростає потреба науковців до аналізу мовних новацій, формацій, процесу неологізації, що відбувається під впливом змін в суспільстві.

Так, 2020 рік привніс разом з COVID-19 тотальні зміни в життя німецького народу зокрема й всього світу загалом. Як наслідок – номінативний склад мов, в тому числі й німецької поповнюється новим лексемами, які вербалізують явища, події суспільного життя в період пандемії, характеризують закономірності перебігу карантину, самоізоляції. Тобто, виникає низка неологізмів, які відповідатимуть вимогам саме цього періоду, а серед них – аббревіатури.

Аспекти вивчення аббревіації як лінгвістичного феномену й аббревіатури були предметом уваги таких дослідників: Д. І .Алексеева, О. Ахманової, Г.Белльманн, О. О. Бірюкова В. Борисова, .М.Бойченко А. Грейле, Ю. С. Даніліна, К. А. Дюжикова, Д. Коблер-Трілль, Л.А. Ковбасюк, О. С. Кубрякової, В. Кюршнера, В. М. Лейчик, І. Я Мисливи-Бунько, Г.С.Онуфрієнко, О. С. Селіванової, Г. Спілльнер, М. Степанової, Т. Шиппан , С.О.Яковлева, М. А. Ярмашевич, та інших.

Терміни «аббревіатура» й «аббревіація» дослідники кваліфікують із значними диференційними відмінностями, що свідчить про неоднозначний підхід до вивчення цих явищ. Аббревіація – це процес творення, формування аббревіатури, об'єднання скорочених елементів (аббревіантів) у єдиний структурно-семантичний комплекс. Аббревіатура виникає як результат аббревіації, й може бути виражена скороченим компонентом, чи комплексом компонентів, які формують цілісний смисл.

Актуальність теми магістерської роботи зумовили такі чинники:

- 1) необхідність визначення повної класифікації аббревіатур з урахуванням їхніх кваліфікаційних ознак;
- 2) потреба у аналізі функцій аббревіатур;
- 3) необхідність у характеризуванні їхніх структурно-семантичних ознак.

Низка наукових теорій зосереджувалась навколо проблем «аббревіатура vs аббревіація» та в межах питання структурних особливостей аббревіатур, водночас, коли їхні функціональні, когнітивні параметри, лінгво-культурна специфіка й асоціативний потенціал залишилися поза увагою науковців. Аббревіатури періоду Covid-пандемії становлять значний інтерес для сучасних мовознавців, оскільки наочно засвідчують безперервний процес розвитку німецької мови на сучасному зрізі, що відповідно потребує дослідження її в різноманітних наукових векторах та на окремих мовних рівнях.

Власне, такою обставиною мотивований наш вибір теми наукової розвідки, **мета** якої полягає у розкритті функцій, семантичного потенціалу аббревіатур в німецькій мові, унаочненні їхньої здатності репрезентувати особливості життя німецького народу в період Covid-пандемії.

Поставлену мету можна досягнути, враховуючи **такі завдання**:

- 1) уточнення понять «аббревіація», «аббревіатура», «неологізм»;
- 2) визначення кваліфікаційних ознак аббревіатур;
- 3) характеризування функціонального потенціалу аббревіатур;

4) уточнення структурно-семантичної класифікації абревіатур.

Об'єктом нашого дослідження слугували німецькомовні абревіатури періоду Covid-пандемії.

Предметом стали структурні, семантичні, функціональні, когнітивні й асоціативні особливості німецькомовних абревіатур Covid-пандемії.

Здійснення репрезентованої мети вимагало залучення таких наукових **методів**:

- метод суцільної вибірки під час відбору та інвентаризації фактичного матеріалу;
- описовий, індуктивний, дедуктивний методи для здійснення комплексної характеристики абревіатур та їх систематизації;
- структурно-семантичний метод для дослідження структурних компонентів та семантики абревіатур періоду Covid-пандемії;
- інтерпретаційні аналізи для визначення асоціативного потенціалу та культурної специфіки абревіатур.

Наукова новизна полягає в тому, що з'ясовано вплив Covid-пандемії на словотвір, процеси неологізації в німецькій мові, проаналізовано функціональні особливості абревіатур, здійснено комплексний підхід щодо їхньої класифікації, окреслено культурну специфіку цих одиниць.

Практична значимість полягає у подальшому використанні результатів дослідження у підготовці курсів з лексикології, морфології, практичного курсу німецької мови.

Апробація роботи. Результати дослідження викладено у статті *«До питання абревіації в німецьких неологізмах»*.

Матеріалом дослідження слугували близько 350 абревіатур, виокремлених шляхом суцільної вибірки з лексикографічних джерел, а саме: Neologismenwörterbuch: Neuer Wortschatz rund um die Coronapandemie.

Структуру роботи складають вступ, два розділи, висновки, список використаних джерел та додаток, що стосується семантико-тематичної класифікації абревіатур.

У першому розділі проаналізовано теоретичні засади дослідження абревіатур, схарактеризовано функціональне навантаження абревіатур, визначено кваліфікаційні ознаки абревіатур як різновиду неологізмів, здійснено спробу створення типологічної класифікації абревіатур. Подано інтерпретацію понять абревіація, абревіатура, абревіант, неологізм.

У другому розділі увагу зосереджено на аналізі абревіатур за їхніми тематичними, структурними й семантичними показниками.

У висновках узагальнено отримані результати проведеного дослідження, окреслено його подальші перспективи.

Список використаних джерел містить 64 найменування наукової та довідникової літератури вітчизняних і зарубіжних авторів.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕНЬ АБРЕВІАЦІЙ В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

1.1 Поняття «абревіація», «абревіатура» в мовознавстві

Мовознавці на сучасному етапі дослідження мови розглядають її як явище динамічне, тобто таке, що безперервно зазнає змін, доповнень, новоутворень на всіх її рівнях.

До прикладу, У. Маас відзначає, що необхідно припинити досліджувати німецьку мову лише як форму «біографічного епосу», натомість аналізувати її крізь призму відносин та змін у самій мові [59, с.15].

З огляду на мовні відносини, на які звертає увагу науковець, можемо дійти висновку, що будь-яка мова постійно поповнюється новими лексичними одиницями на певному часовому зрізі й в такий спосіб відповідає вимогам мовця зокрема й суспільства загалом. Отже, новий період життя народу відзначається низкою неологізмів, новотворів чи запозичень.

В сучасних лінгвістичних дослідженнях увагу науковців зосереджено на вивченні абревіацій та абревіатур як семантично потужних засобів мовної економії. Тобто, можемо спостерігати тенденцію розгляду мови крізь проблематику абревіації. З такого приводу А. Д. Кукаріна відзначає, що « процес абревіації набув особливого поширення у ХХ столітті. Абревіація постає лаконічним засобом передачі інформації, знаковим повідомленням» [25, с.148]. На думку О.Г. Косаревої, «скороченням слів у мові та мовленні послуговуються здавна, що відображає використання принципу мовної економії» [22, с 86]. Досліджуючи поширеність абревіатур, О.С. Барінова зауважує, що «скорочені одиниці становлять близько 18% від словникового складу будь-якої сучасної європейської мови і займають друге місце за популярністю у класифікації

словотворчих способів» [4, с. 12]. Очевидно, що процес абрєвіації охоплює більшість сфер суспільного життя, абрєвіатурами послуговуються як і в науці, так і в побуті, оскільки абрєвіатура стає особливим засобом комунікації, інструментом подання інформації.

Однак, думки науковців різняться в окресленні термінів «абрєвіація», «абрєвіатура» й наукові студії залишаються сьогодні в пошуку спільного вектора досліджень цієї проблеми.

Звернемося до словникових дефініцій цих понять. Так, в Енциклопедії української мови подано: «абрєвіатура (від лат. *abbrevio* – скорочую) – складноскорочене слово, утворене з початкових складів або з перших літер слів словосполучення» [46, с.25].

В етимологічному словнику відзначено, що «поняття «абрєвіатура» запозичене в XVIII ст. з італійських мов. *Abbreviatura*, співвідноситься з латинським *abbreviare* «скорочувати». Префікс від *breviare* – своєю чергою утворений від прикметника *brevis* «короткий». Отже, буквально абрєвіатура – «скорочення» [47, с.38].

У словнику лінгвістичних термінів звернення до поняття «абрєвіатура» зафіксовано ще з 1976 року у таких трактуваннях:

1) «слово, утворене з назв початкових літер або з початкових звуків слів, що входять у вихідне словосполучення (ініціальна абрєвіатура). Абрєвіатура звукова, утворена з початкових звуків слів вихідного словосполучення;

2) «Складноскорочене слово» [42, с. 4].

Словник бізнес-термінів кваліфікує абрєвіатуру як «назву або позначення, що складається з початкових букв або цифр, як словосполучення, які використовуються для скорочення інформації і прискорення її передачі» [41].

В німецькомовному словнику DUDEN абрєвіатуру позначено як скорочену (порівняно з вихідною структурою) форму слова або скорочення групи слів [52].

Натомість, у німецькому фразеологічному словнику розглянуто термін аббревіатура крізь поняття «Buchstabenfolge», «Kurzform für ein Wort», а саме: «аббревіатура – це ряд літер, що позначає слово у скороченні» [61, с. 14]. У своїх працях німецький лінгвіст Г. Белльманн виділяє власне скорочення (Kurzwörter) як дублети повної форми слова або синтагми [58].

У сучасних лінгвістичних студіях спостерігаємо більш широкий підхід до вивчення поняття аббревіатура. Можемо фіксувати виокремлення парадигми понять *скорочення, аббревіатура, аббревіація*. Так, А.Д. Кукаріна пропонує досліджувати аббревіатуру у співвідношенні до понять скорочення, титло. Поділяємо думку дослідниці, що аббревіатура є свого роду видом скорочення, лексичною одиницею (сукупністю лексичних одиниць), що відбиває загальний смисл скорочення. Цікавою видається ідея дослідниці про наявність спільних ознак аббревіатури й титло [25]. Так, на думку А.Д.Кукаріної, титло («титло, або титла (з грец. τίτλος, лат. titulus – 'напис') – в середньовічній латинській, грецькій і слов'янській писемностях надрядковий діакритичний знак у виді хвилястої або зигзагоподібної лінії, що вказує на скорочення написаних під ним слів або числове значення букв») [26] зазнавши трансформацій під час переходу «з латиниці у грецьке письмо, а тоді – у старослов'янське та у кириличну і глаголичну писемність», дає поштовх для створення аббревіатури. В.Д. Стариченок використовує в своїх працях поняття «*титлова аббревіація*», й уточнює, що такий тип аббревіації виникає на рівні графіки, а не словотвору. «Натомість графічні скорочення утворюються лише на письмі крапкою, зберігаючи написання великих і малих літер» [43, с. 413].

Деякі науковці вважають за необхідне, досліджувати явище аббревіації в межах одного із мовних рівнів. М.М.Шанський пропонує зараховувати аббревіацію до морфологічного словотвору [47, с. 254]. В.О. Горпинич та

І.І. Ковалик кваліфікують аббревіацію як один із варіантів осново- і словоскладання [10, с. 35; 19, с. 45].

Натомість, В.І. Теркулов наголошує на необхідності комплексного підходу до явища аббревіації. На думку науковця, «аббревіація це широкоохопний процес, складне лінгвістичне явище, яке виявляється у морфологічному способі, морфолого-синтаксичному, у номінаційній зміні значення (тобто лексико-семантичній) та компресії (лексико-синтаксичній)» [44, с.75]. В. О. Горпинич пропонує таке визначення аббревіації: «До слово- і осново- і складання прилягає й такий спосіб творення похідних, як аббревіація (від лат.abbrevio – «скорочую»). При аббревіації, як і при складанні, похідне утворюється шляхом злучення компонентів кількох слів. При аббревіації з'єднані компоненти є найчастіше асемантичними частинами слова або окремими звуками» [10, с. 129]. Дещо суперечливою видається думка щодо асемантичності. Наша позиція полягає в тому, що аббревіатура виступає семантично потужним мовним засобом, оскільки скорочення певної лексичної одиниці до її структурного мінімуму (до аббревіатури) не спричинює семантичних змін ні в слові, яке піддається скороченню, ні в самій аббревіатурі. Порівняємо Coronakrise (коронакриза) / C-Krise. Семантичне навантаження повного слова та аббревіатури залишається незмінним, тобто в обох випадках фіксуємо сталу семантику. Аббревіатура C-Krise постає мовним кодом, знаком, який потрібно дешифрувати реципієнтові.

Важливо відзначити, що аббревіація «розширює дериваційні можливості лексики» [55; 62; 64]. Вочевидь, відмова від залучення аббревіатур в процес комунікації зокрема та мову загалом спричинила б виникнення громіздких текстів. Справедливо відзначає Д.І.Алексєєв: «Аббревіація досягла успіху і закріпилася головним чином тому, що вона дозволяла створювати цільнооформлені слова там, де раніше був лише опис поняття. Ставка на слово при аббревіації безсумнівна» [1, с. 8]. Порівнюючи й оцінюючи використання

абревіатур і описових номінацій, можна дійти висновку, що функціональний пріоритет залишається за абревіатурами.

Вагомий внесок у дослідження абревіатур зробила О.О. Селіванова, яка наголошує на взаємообумвленості абревіації й абревіатури й пропонує досліджувати їх в аспекті *абревіатура vs абревіація*. У своєму словнику «Лінгвістична енциклопедія» дослідниця зараховує абревіацію до розділу мовознавства словотвору, що вивчає словотворчу підсистему мови, й визначає, що абревіація є : 1) механізмом утворення слів на ґрунті наявної в мові системи морфем; 2) способом поєднання слів, морфем в короткій формі слова [39, с.6]. Терміном абревіатура визначено «іменник, утворений шляхом скорочення простого слова або компонентів складного слова чи елементів твірної словосполуки до рівня звуків або літер, складів чи інших фрагментів слів» [39, с.5].

Схожі погляди щодо розрізнення вищезазначених понять викладені у працях

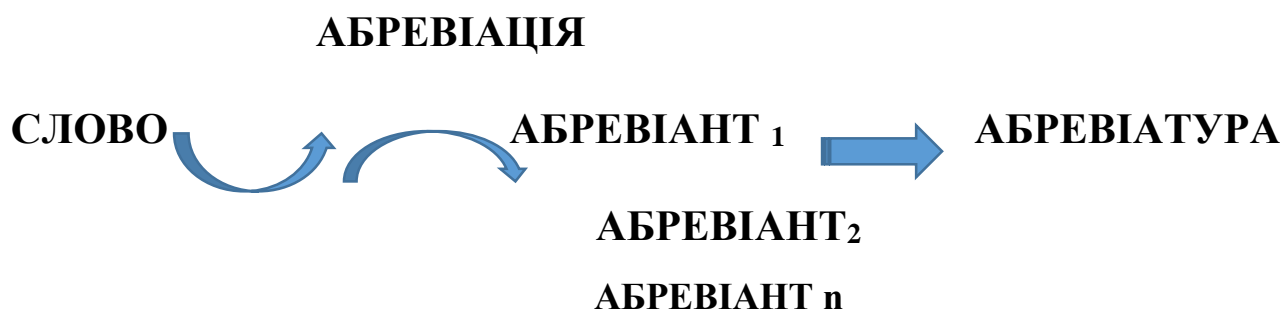
О.С. Кубрякової. На думку дослідниці, абревіація слугує вихідним підґрунтям для створення, виникнення абревіатури. Абревіацію кваліфіковано як «процес створення одиниць вторинної номінації зі статусом слова, який полягає в усіканні будь-яких лінійних частин джерела мотивації і який призводить у результаті до появи такого слова, яке у своїй формі відображає якусь частину або частини компонентів вихідної одиниці». Водночас результативною одиницею такого процесу названо абревіатурою [23, с. 71]. Підтримує таку ідею О. А. Земська, яка зазначає, що «серед способів словотворення абревіації належить особливе місце, оскільки в мові вона виконує компресійну функцію, тобто служить для творення більш стислих порівняно з відповідним словосполученням номінацій» [13, с.120]

Проаналізувавши вищенаведені дефініції, резюмуємо, що аббревіатура а) слугує семантично-скороченим дублетом повного слова; б) виникає як результат складного процесу формацій слова чи групи слів.

Так, скажімо C-Wort, Impfi, C-Hilfe є результатом процесу скорочення над словами Coronawort, Impfung, Coronahilfe. Тобто C-Wort є семантичним дублетом Coronawort, Impfi – Impfung, C-Hilfe – Coronahilfe.

Взявши за основу дослідження О.С. Кубрякової, вважаємо, що аббревіацією слід називати скорочення довгих словесних формул, тобто згортання початкової форми слова у більш коротку, семантично цілісну структуру – аббревіатуру. Компоненти, які утворюють аббревіатуру пропонуємо кваліфікувати *аббревіантами* (див рис.1).

Рисунок1

Варто відзначити, що аббревіатури володіють своїм набором ознак. До прикладу, А. П. Шаповалова вказує на такі ознаки лексичних аббревіатур:

«1) їх вторинність, тобто скорочення виникають у мові не одночасно з появою відповідного поняття, а після того, як воно вже виявилось в повному слові чи словосполученні; 2) створення за певними моделями; 3) можливість

переходу в самостійні слова; 4) продуктивність у словотвірній системі мови; 5) належність до словникового складу мови; 6) здатність бути джерелом поповнення і збагачення словникового складу мови» [48, с.101].

С.В.Кійко однією з найважливіших ознак аббревіатур вважає знаковість [15]. Н.Ф.Клименко, О.О.Бірюкова наголошують на здатності аббревіатур поєднувати кілька компонентів у своїй структурі [17,5]. На ознаку штучності (штучного створення аббревіатур у мові) вказує Т. С. Сергеева, акцентуючи, що «аббревіація – довільний процес скорочення найменувань якогось об'єкта, а аббревіатура – результат цього процесу: штучно створена номінативна скорочена одиниця» [40, с. 176]

Отже, на основі власних спостережень над аббревіатурами в німецькій мові можемо виділити такі їхні ознаки:

1) Знаковість. Аббревіатура є певним знаком («знак знака» за С.В.Кійко), який містить в собі закодовану інформацію. Умовою декодування такого знаку є необхідні фонові знання реципієнта: *Covidiot* – людина, яка поруше правила, Covid-пандемії, *Impfi* – щеплення;

2) Семантична цілісність. Семантична цілісність аббревіатури полягає у її здатності відображати повний й цілісний зміст вихідного слова, тобто того, що зазнало процесу аббревіації. Сукупність компонентів аббревіатури *Corona-RAF* позначає групу людей, які відкидають загальноприйняті правила поведінки для стримування пандемії COVID-19 і (можливо) вирішують брати участь в екстремістських акціях протесту;

3) Інформативність. Аббревіатура як й інші лексичні одиниці широко застосовується мовцями як інструмент подачі, донесення інформації. До прикладу, аббревіатура *2G-Party* інформує про те, що в цій вечірці можуть брати участь лише вакциновані від вірусу SARS-CoV-2 або ті, які перехворіли на інфекційну хворобу COVID-19;

4) Компресивність. Аббревіатури слугують заощадливим засобом передачі

інформації; засобом мінімізації структури лексичних одиниць, виконують функцію ущільнення речення: (1) *Hier halten 15-km-Regelungen*; (2) *Verordnung während der COVID-19-Pandemie dahingehend, dass sich Personen in einer Region mit einem Infektionsgeschehen einer 200er- oder höheren Inzidenz nur in einem Umkreis von 15 km um den Ort, in dem sie leben, bewegen dürfen*. Очевидно, що аббревіатура здійснює функцію компресії тексту, про що свідчить обсяг обох речень, наявність нагромаджень другорядних членів речення у висловленні 2. Важливо, що інформаційне повідомлення обох текстів співпадає;

5) Інтернаціональний характер. Аббревіатури можуть виникати як результат запозичень з інших мов, наприклад *Stopp Corona"-App* : « *Rund 400.000 Mal ist die "Stopp Corona"-App des Roten Kreuzes bereits downgeloadet worden*»;

6) Суспільний характер. У аббревіатурах відбиваються різні культури, епохи, події, історичні постаті тощо Аббревіатури виникають внаслідок певних подій в суспільстві, є результатом суспільних потреб мовців: «*Die sogenannte 15-Km-Regel im Kreis Höxter ist wieder aufgehoben*!»;

7) Полікомпонентність/монокомпонентність. Така ознака визначається кількістю аббревіантів у структурі аббревіатури. До прикладу: *7-Tage-R, 1G plus, Huta*;

8) Зміна за відмінками. Залучаючи аббревіатури в речення, мовець підпорядковує їх граматичним законам, що має наслідком перехід аббревіатури з одного відмінка в інший, зміни артиклів (німецька мова) тощо.

(1)*So wirkt die C-Krise auf unsere Augen*.

(2)*In letzter Zeit ist oft von der C-Krise die Rede*.

Так, у тексті 1 аббревіатура залучена в речення в називному відмінку (Nominativ – die C-Krise), у висловленні 2 через прийменник von переходить в Dativ – von der C-Krise.

1.2 Проблема класифікації абрєвіатур

Класифікація абрєвіатур залишається на сьогодні дискусійним і неоднозначним питанням. Науковці пропонують різноманітний їхній поділ за певним набором критеріїв. Так, запропоновано диференціювати абрєвіатури за орфоепічним, формальним показником, за відтворенням абрєвіатурою частин мови, за способом скорочення, за тематичними ознаками, за семантичними показниками, за структурними параметрами, зокрема й за фонетичною структурою[5; 7; 10, 16].

Пріоритетним показником в дослідженні абрєвіатур постає структурний критерій. А.В.Арнольд відзначає, що за формальними ознаками скорочення можуть бути представлені як: «аферезис – усічення початку слова; синкопа – усічення середини слова; апокопа – усічення кінця слова» [3, с. 91] Цікаву класифікацію обирає Н.Ф. Клименко. Запропоновано поділяти абрєвіатури на літерні, складові, змішані [17]. Тобто абрєвіатури можуть виникати як одна чи кілька літер, як фрагмент слова (його склад) й змішані вочевидь, передбачають утворення абрєвіатури шляхом складання літери зі складом і т.д. Однак, на нашу думку, така класифікація потребує уточнення, оскільки не враховано той момент, що абрєвіатура може містити й цифрові елементи. Більш детальною є класифікація В.О.Горпинич. Так, В. О. Горпинич виділяє такі абрєвіатури за структурою, як: ініціальні, уламкові, змішані, усічено-словесні, словоформні, комбіновані, ініціально-цифрові [10, с.128].

Досліджуючи абрєвіації в німецькій мові, С. В. Кійко [15] пропонує класифікацію за кількістю компонентів в структурі абрєвіатур, в межах якої виокремлено:

- «одна літера I(Imperator)
- дві літери ТК (Tarifkommission)

- три літери DTA (Datenträgeraustausch)
- чотири літери Phys (Physik)
- п'ять літер FIRST(Forum of Incident Response and Security Teams)
- шість літер D-Linie (Demarkationslinie)
- сім літер Doppelz (Doppelzimmer)
- вісім літер mittelfr (mittelfränkisch)
- дев'ять літер Ausl-Vertr (Auslieferungsvertrag)
- 10 літер Besch-Nachw (Beschaffungsnachweis)» [15, с.37-40]

Більш детальною є класифікація С.В.Кійко за структурно-формальними ознаками. Запропоновано розглядати такі типи абрєвіатур:

1) графічні скорочення, які можна використовувати в письмі й необхідно розшифрувати в усному мовленні. До такого виду зараховано: а) усічення, тобто скорочення слова за рахунок його кінцевих елементів, б) контрактури, утворені з початкового й кінцевого компонентів; в) літерно-ініціальні абрєвіатури; г) літерно-структурні абрєвіатури; д) комбіновані абрєвіатури (такі абрєвіатури утворені як графемами, так і складами); е) складні абрєвіатури, компоненти яких вимагають написання через дефіс, що вказує на те, що абрєвіатуру сформовано із словосполучення або складного слова;

2) абрєвіатури, які є самостійними словами, відображають набір граматичних ознак, виявляють можливості до відмінювання й утворення форми множини. До таких видів зараховано: а) ініціалізми; б) складові абрєвіатури; в) змішані абрєвіатури; г) складноскорочені слова; д) апокопи (як результат усічення кінцевої частини слова, проте, не потребують дешифрування під час усного мовлення; е) фінальні слова;

3) ізольовані утворення, «такі аббревіатури утворені кількома морфемами з подвоєнням останнього компонента, що передає множину, репрезентує найвищий ступінь, почерговість» [15, с. 40-43].

З огляду на таку класифікацію можемо дійти висновку, що дослідження аббревіатур може ґрунтуватися одразу на кількох критеріях, тобто виникає потреба в комплексному дослідженні цих одиниць для більш повного і точного схарактеризування їхньої специфіки.

Німецькі науковці пропонують виділяти два основні класи скорочень, а саме: 1) мультисегментний тип аббревіатур; 2) унісегментні аббревіатури. До мультисегментного зараховано ініціальні аббревіатури, аббревіатури утворені шляхом скорочення їх складів, змішаний тип аббревіатур – що поєднує два попередні. Унісегментні аббревіатури поєднують аббревіатури утворені шляхом скорочення початкових елементів, кінцевих елементів, елементів всередині слова [51;55].

Натомість, С.О.Шестакова зауважує, що аббревіатури необхідно поділити на дві групи: графічні та лексичні. Графічним скороченням, на думку дослідниці, не властиві граматичні категорії роду і числа. Їх залучено тільки в письмове мовлення, а в усному – мають бути лексемою чи словосполученням, від якого вони є похідними. Натомість, «лексичні аббревіатури мають відмінну від вихідних одиниць звукову та графічну форму. Це окремі слова, які виконують різні синтаксичні функції і є повноцінними одиницями комунікації» [49, с. 58-59]. В межах зазначених груп запропоновано виділити найбільш частотні структурні класифікаційні підвиди:

- 1) «звукові, або акроніми (утворені з назв перших звуків, читаються як звичайні слова, на письмі передаються великими літерами відповідно до правил;
- 2) буквені (утворені з перших літер слів);

3) буквено-та ініціально-цифрові (утворені з назв перших букв/звуків слів вихідного словосполучення і цифрового індексу, що вказує на марку, модель і т.д.);

4) частково скорочені (утворені зі скороченої частини переважно першого слова та цілих слів;

5) комбіновані, що можуть поєднувати в собі скорочені частини та ініціали» [49, с. 58-59].

На переконання Г.Чуланва й А.Петренко, абрєвіатури в німецькій мові зосереджуються в таких трьох типах:

1) «ініціальні літерно-звукові скорочення – це абрєвіатури, які утворені із початкових звуків, назв початкових літер чи початкових частин слів;

2) комбіновані абрєвіатури належать до змішаного типу, які утворені поєднанням початкової частини слова або декількох слів та цілого слова;

3) абрєвіатура змішаного типу утворюється складанням цілого слова або його частин із буквами, звуками, цифрами [35, с. 167-168]. На нашу думку, пункт 2,3 можна було б об'єднати, як єдиний тип абрєвіатур, оскільки не визначено чіткої межі щодо їхніх відмінностей, а обидва класи утворені шляхом змішування компонентів, їх комбінованості.

Схожу думку представляє Дж. Берман й класифікує абрєвіатури на: 1) літерні; 2) складові; 3) усічені слова; 4) літера (склад) + слово; 5) літери і склади (склади і літери). Можемо спостерігати, що більшість праць науковців зосереджені на проблемі дослідження абрєвіатур з огляду на їхнє формальне відтворення, структурний показник. Однак, наша ідея полягає в тому, що дослідження абрєвіатур з позицій дослідження самого лише їхнього формального оформлення не може повністю розкрити семантичний та функціональний потенціал цих одиниць. Отже, у дослідженні абрєвіатур важливим є комплексний підхід з урахуванням їхніх структурних, прагматичних й семантичних кваліфікаційних ознак [64].

Так, В.В. Борисов пропонує класифікацію аббревіатури за частинами мови. Виокремлено «іменникові аббревіатури, утворені з власних імен, загальноживані аббревіатури, утворені з загальних імен іменників, прикметників, дієслів та прислівників [7, с. 135]. Також з огляду на стилістичні особливості дослідник виокремлює скорочення нейтральні та експресивні [7, с. 133]. Такий поділ аббревіатур підтверджує думку про те, що аббревіатури є семантично навантаженими, експресивними одиницями, що за своїм семантичним спрямуванням можуть утворювати конкретні групи на позначення певних подій, явищ, сфер.

Імпонує чітка класифікація В.Лейчик, яку в нашій роботі візьмемо за основу для здійснення власного поділу досліджуваних нами аббревіатур. Так, аббревіатури типологізовано як:

- 1) літерні;
- 2) звукові;
- 3) складові;
- 4) комплексні [27, с. 77–84].

Важливою є класифікація аббревіатур за тематичним й семантичним показником. Так, досліджуючи медичні аббревіатури Л.Ю.Зубова виокремлює аббревіатури таких лексико-семантичних груп як:

- «1. анатомічні структури й феномени;
2. фізіологічні показники;
3. клінічні прояви, захворювання, патологічні стани;
4. мікробіологічні категорії;
5. біохімічні сполуки та лікарські засоби;
6. фізичні, біохімічні та фармакологічні чинники, показники, реакції;
7. лікувальні та діагностичні процедури, хірургічні та інші маніпуляції;
8. медичне обладнання;
9. статус, посади медичного працівника та статус хворого;

10. різні організації та наукові товариства;
11. лікувальні установи, а також їхню інфраструктуру;
12. сертифікати, документи, програми, стандарти» [14, с. 10].

На нашу думку, така детальна класифікація аббревіатур, лише підтверджує ідею про зростання тенденції широкого використання аббревіатур у багатьох сферах життя, оскільки відбувається не лише вираження аббревіатурами інформації, але й активізується процес мовної економії, уникнення тавтології й нагромаджень лексичних одиниць у текстах та мовленні.

В.В. Ганєчко виокремлює три групи «коронавірусної лексики:

- 1) назви хвороби та вірусу (коронавірус, COVID-19 та ін.);
- 2) найменування захисних засобів та способів уникнення інфікування (напр., захисна маска, дезінфікуючий засіб, санітайзер, захисні рукавички, соціальна/безпечна дистанція тощо);

3) позначення нових форм життєдіяльності в умовах пандемії (карантин, дистанційне навчання, дистанційний режим роботи, локдаун, самоізоляція та ін.) [9, с.210]. Науковець в своїх дослідженнях зосереджується тільки на лексико-семантичній групі «Covid- пандемії», не враховано соціо-культурний аспект поділу цієї лексики. Так, Г.В. Чуланова пропонує більш широку класифікацію. Досліджуючи неологізми, а серед них і аббревіатури періоду Covid-пандемії. Мовознавець пропонує виокремлювати лексико-семантичні групи, які виникають як реакція на потреби суспільства періоду Covid- пандемії. Отже, виділено ЛСГ: «Освіта», «Подорожі», «Соціальне життя», «Здоров'я», «Культура», «Робота» [35, с.132-133].

У нашій роботі дотримуватимемось комплексного підходу щодо дослідження аббревіатур й пропонуємо класифікацію з урахуванням кількох критеріїв, а саме:

- 1) структурний показник;
- 2) тематичний показник;

3) критерій поділу абревіатур за частинами мови.

Дослідження абревіатур на основі структурного показника дасть змогу описати особливості їхньої формальної структури, схарактеризувати кількість компонентів з яких вони утворені й з'ясувати їхній вплив на семантику абревіатур.

На основі тематичного показника спробуємо сформувати лексико-семантичні групи, які позначають абревіатури періоду Covid-пандемії й визначимо найчисельнішу з них.

Критерій поділу абревіатур за частинами мови дасть змогу з'ясувати за участю яких частин мови творення абревіатур є найпродуктивнішим у німецькій мові.

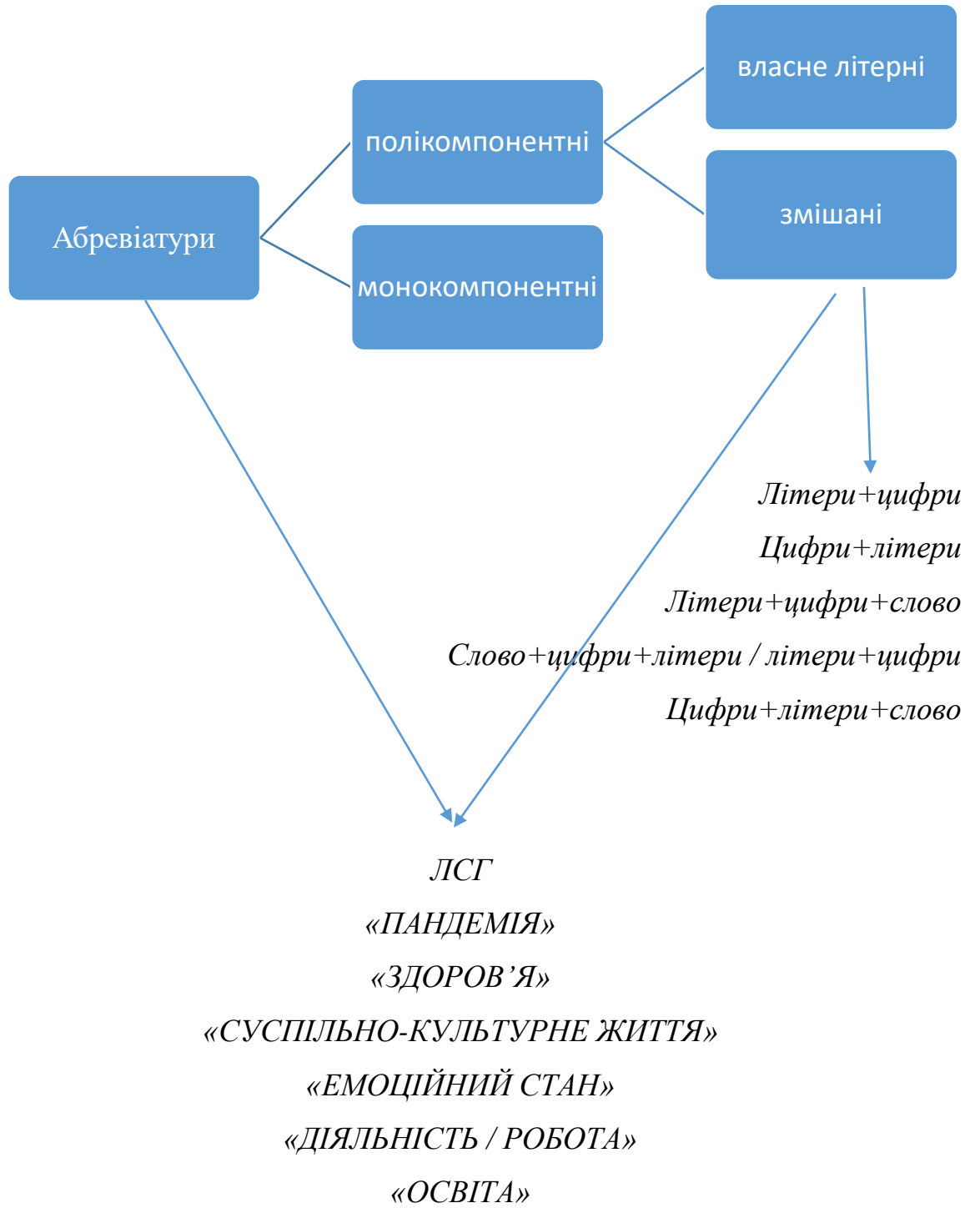
Отже, у нашій роботі пропонуємо класифікувати абревіатури за формальним вираженням на монокомпонентні, полікомпонентні. Монокомпонентні абревіатури можуть бути представлені одним компонентом, тобто створені від однієї лексичної одиниці. Полікомпонентні виникають внаслідок абревіації кількох лексичних одиниць, тобто їх комплексу. Серед полікомпонентних виокремлюємо:

- 1) власне літерні абревіатури;
- 2) змішаний тип абревіатур, що може бути утвореним літерами, цифрами, словом з частковим скороченням.

За тематичним показником на основі фактичного матеріалу виокремлюємо лексико-семантичні групи «Пандемія» «Здоров'я», «Суспільно-культурне життя», «Емоційний стан», «Діяльність / Робота».

Утворення абревіатур за частинами мови може бути представлене здебільшого через залучення іменників, прикметників (див. рис. 2).

Рисунок 2

1.3 Проблема дослідження функцій абревіатур

Абревіатури як й інші лексичні одиниці виконують низку функцій в системі мови, мовленні й текстах. Питання функціонального навантаження абревіатур залишається доволі суперечливим й водночас недостатньо дослідженим.

Здебільшого науковці відзначають номінативну, інформативну й комунікативну функції абревіатур. С.Ю. Кісіль вважає номінативну й комунікативну функції основними. Комунікативна функція абревіатур полягає у впливі на співрозмовника, у наголошенні на важливій інформації. «Складові абревіації виконують когнітивну функцію, оскільки вони повідомляють нам певне значення про об'єкт, який вони означають» [16, с. 76].

Так, І.Мислива-Бунько відзначає стилістичну нейтральність абревіатур й вважає, що вони виконують лише номінативно-інформативну функцію [33]. Погоджуємось, що абревіатури слугують засобами найменування й інформування, однак судження щодо їхньої семантичної нейтральності видається дещо суперечливим. Наша позиція полягає в тому, що абревіатури є нейтральними в графічно-звуковому оформленні. Якщо розглядати їх тільки на рівні звука чи знака, така ідея має право на існування, однак під час аналізу їх як виразників інформації, доцільно говорити про потужне смислове навантаження абревіатур, тобто кваліфікуємо їх смисловими одиницями, адже «абревіатури, зокрема, входять до складу висловлення як готові комплекси і сприймаються єдиними номінативно-когнітивними утвореннями» [28, с. 61-62]. Не зовсім погоджуємось з думкою про нейтральне стилістичне забарвлення, оскільки абревіатури широко застосовуються мовцями у різних функціональних стилях мови – відповідно вони й отримують ознаки того стилю, у якому функціонують.

На стилістичних й експресивних можливостях абревіатур зосереджено увагу Д.В.Данильчук. Відзначається, що «поряд із уживанням абревіатур у денотативній функції, як засобів компактного донесення інформації в тексті, існує ще й практика використання їх зі стилістичною метою, у функції конотативній, як емоційно-експресивних засобів, засобів пожвавлення тексту, посилення його впливу на читача» [11, с. 6].

Варто зазначити, що запозичені абревіатури можуть виконувати декілька функцій одночасно. Найпоширенішим є поєднання номінативної та компресивної функцій [30, с. 30] На функцію економії абревіатур вказує й М.Саламаха, адже абревіатури слугують інструментом ущільнення тексту. (Абрев.в англ. терміносистемі). Вартими уваги є дослідження Р.Микульчик. Запропоновано аналізувати абревіатури крізь призму психо-фізичних процесів, розглядати їх не тільки як інформативні засоби, але й як такі, що «стають зручним засобом пропаганди й реклами; полегшують запам'ятовування довгих назв, виконуючи мнемотехнічну функцію [32].

В.В. Лопатін до функцій неологізмів зараховує такі функції:

- номінативну (найменування);
- словотворчу (створення нових слів всіма наявними в мові способами: словоскладання, афіксація, та ін.);
- емотивну (стильове забарвлення);
- інформативну функцію;
- функцію впливу [29, с.50].

Виходячи з суджень, що абревіатура є різновидом неологізмів, вочевидь, можна було б говорити про потенційну схильність абревіатур до вище зазначених функцій. Задля доведення цієї ідеї послуговуємось судженням В.І.Павлюк, що «абревіатури підвищують ефективність комунікації, відображають тенденцію до економії мовних зусиль і раціоналізації мови, поповнюють і збагачують його

словниковий склад, роблять його цікавим та різноманітним [34, с.142-143]. Власне це судження резюмує, що аббревіатури можуть виконувати функцію комунікації, економії, функцію збагачення мови.

Аналізуючи твердження науковців й виходячи з власних спостережень, можемо виділити такі функції аббревіатур:

- ✓ номінативно-інформативну функцію;
- ✓ комунікативну функцію;
- ✓ функцію економії / ущільнення тексту;
- ✓ когнітивно-культурологічну функцію;
- ✓ функцію кодування;
- ✓ функцію впливу;
- ✓ емотивну функцію.

Номінативно-інформативна функція полягає у властивості аббревіатур найменувати предмет, особу, явище тощо й акумулювати в собі інформацію про цей предмет та спрямовувати ці інформаційні блоки на реципієнта. Наприклад аббревіатура *E484K-Mutation* позначає складний вид вірусу Covid-19, який відзначається надвисоким ураженням людей. «*Diese E484K-Mutation ist bereits von der südafrikanischen Virusvariante (B1.351) und der brasilianischen Variante (P.1) bekannt. Hier handelt es sich um eine sogenannte „Fluchtmutation“*».

Комунікативну функцію виокремлюємо з огляду на те, що аббревіатура слугує інструментом комунікації, як у певній сфері – для професійно-визначеного кола осіб, та і в повсякденному житті. Спілкуючись, комуніканти обирають аббревіатури з метою економії часу та швидшого формулювання думки. Проаналізуємо: *Sie wollen sich in Corona-Zeiten mit den rotarischen Freunden auch per e-Meeting treffen*. Аббревіатура *e-Meeting* слугує акцентом, основним моментом обговорення, й застосовується в мовленні як засіб економії й ущільнення, а також як виразник подій, що відбуваються навколо.

Говорячи про функцію економії, ущільнення тексту відзначимо, що аббревіатури мають властивість робити текст чіткішим, забираючи громіздкі конструкції, висловлювання – лаконічнішим, при цьому, не порушуючи семантичну цілісність тексту чи іншого повідомлення, зберігаючи основну ідею, смисл. Ущільнення самого по собі тексту стає можливим через залучення аббревіатури Covexit: *«Die höchste Arbeitslosigkeit seit dem Krieg trifft Österreich ins Mark. Die Regierung muss ein perspektivisches Corona-Ausstiegsszenario entgegenhalten: den Plan zum Covexit»*.

Когнітивно-культурологічна функція аббревіатур, полягає в тому, що ці одиниці є засобами накопичення інформації, смислів, ретрансляторами певних історичних, суспільно-політичних подій, мовних змін, реконструкцій. Так, скажімо, аббревіатури періоду Covid- пандемії стосуються подій поширення захворювання Covid-19 й відображають події того часу, настрої суспільства, перебіг і суть самого ж захворювання. Проаналізуємо смислове навантаження аббревіатури Covid-19-Alltag у тексті *«Der Schnappschuss ist auch ein wenig symbolisch für die vielen Musiker, die in diesen schwierigen Zeiten auf Balkonen und in Gärten, durchs offene Fenster oder im Internet mit ihren Klängen Abwechslung und Freude in den mitunter tristen Covid-19-Alltag bringen»*. Основна ідея аббревіатури – це позначення Covid-повсякдення. Аббревіатуру залучено для кращої візуалізації, позначення життя людей під час перебігу пандемії, їхню адаптацію й щоденні життєві зміни. Утворюється громіздкий асоціативний ланцюг, який увиразнює Covid-19-Alltag. Covid-19-Alltag – це schwierige Zeiten auf Balkonen und in Gärten, durchs offene Fenster und auch Internet.

Оскільки аббревіатури у своєму графічному зображенні є мовними знаками, припускаємо, що вони є вербальними кодами, які передають інформацію, зміст повідомлення, слугують вмістилищем смислів. В процесі комунікації реципієнту необхідно декодувати ці знаки, щоб отримати і розшифрувати подану інформацію, до прикладу: *Corona-RAV, B.1.1.529*. Акумулюючи в собі певну

інформацію, смисловий згорток повідомлення, аббревіатури здійснюють вплив на реципієнта, формуючи певні уявлення та асоціації. Варто відзначити, що асоціативна система аббревіатур є потужно розвиненою, це пояснюється їхньою здатністю відтворювати не тільки певні позначення, назви, але й культуру певні зрізи життя народу, адже під час декодування аббревіатури виникає асоціативний ланцюжок подій, які водночас слугують своєрідним поясненням етимології певної аббревіатури.

Говорячи про емотивну функцію, доцільно аналізувати її з позицій семантики позитиву / негативу / нейтральності висловлення. Репрезентуючи такі смисли, аббревіатури відповідно викликають спектр емоцій. Проаналізуємо аббревіатуру ЕСМО-Betten: «*Nicht jeder Patient kann in jeder Art von Intensivbett behandelt werden. So gibt es sogenannte Low-Care-Betten ohne invasive Beatmungsmöglichkeit und High-Care oder ЕСМО-Betten, in denen eine invasive Beatmung möglich ist*». Емотивна функція аббревіатури полягає у створенні семантики негативу, свого роду ореолу негативу в межах самої аббревіатури, а відповідно – відбувається таке й сприйнятті цього позначення.

1.4 Методи дослідження аббревіатур

У сучасному мовознавстві проблема аббревіатури належать до тих суперечливих питань, які з кожним етапом розвитку лінгвістичної думки не втрачають своєї актуальності, а навпаки – розвивають нові вектори досліджень. Тому вивчення аббревіатур потребує комплексного підходу. Методологічні засади дослідження цих одиниць ґрунтуються на принципах поєднання і дослідження різних методів і прийомів.

В нашій роботі ми послуговуватимемось структурним й функціонально-семантичним аналізом у вивченні особливостей аббревіатур. Науковці

розглядають функціоналізм «як принцип аналізу, центральною проблемою якого стає дослідження функцій об'єкта, вивчення, визначення його семантичної сутності, особливостей його прагматичної природи в ракурсі виконуваних ним завдань, реалізації його потенційних можливостей» [36, с. 67]. З такого приводу А. П. Загнітко наголошує, що функційний підхід «забезпечує адекватне дослідження процесів взаємодії мовних елементів, закономірностей і особливостей різного плану реакції мови та її складових величин на динаміку об'єктивного світу, на різноманітні властивості предметів і явищ, реалізаторами інформації про які виступають мовні засоби» [12, с.5].

Методика структурного й функціонально-семантичного аналізів дає можливість простежити структурні, семантичні й когнітивні параметри абрєвіатур в німецькій мові.

У нашій роботі дослідження абрєвіатур як різновиду неологізмів здійснено у кілька етапів. На початковому етапі опрацьовано й проаналізовано наукові праці, які слугували підґрунтям для нашого теоретичного дослідження. Вивчення й аналіз наукових праць стали продуктивними через застосування індуктивного, дедуктивного, описового методів. Індуктивний метод дав змогу здійснити збір та систематизацію матеріалу для нашого дослідження. Дедуктивний метод застосовувався для узагальненого аналізу, виявлення кваліфікаційних ознак абрєвіатур. На даному етапі, враховуючи існуючі наукові судження і теорії, шляхом інтерпретаційного аналізу виокремлено робоче визначення явища абрєвіації й абрєвіатури. Абрєвіація є згортанням початкової форми слова у більш коротку, семантично цілісну структуру – абрєвіатуру, компоненти якої кваліфікуємо *абрєвіантами*.

На другому етапі методом суцільної вибірки було опрацьовано та зібрано фактичний матеріал для нашого дослідження. Фіксація абрєвіатур була здійснена з лексикографічного джерела, а саме – *Neologismenwörterbuch: Neuer Wortschatz rund um die Coronapandemie*.

Третій етап передбачає з'ясування семантичних, прагматичних, тематичних й структурних параметрів аббревіатур в німецькій мові. На цьому етапі застосовуємо описовий метод, який передбачає систематизацію обраних аббревіатур у групи за заявленими критеріями й з'ясованими принципами класифікації.

Така комплексна методика широко відображає системне комплексне схарактеризування аббревіатур й зумовлює можливість для встановлення їхніх прагматичних, семантичних та структурних параметрів.

Висновки до 1 розділу

Мова нерозривно пов'язана із суспільством, відображає його життя, ідеї, настрої. Відповідно, будь-які зміни в суспільному житті народу зумовлюють і зміни в системі мови.

Проблема дослідження аббревіатур привертає увагу науковців різних періодів. Значну увагу мовознавців зосереджено на формальному вираженні аббревіатур, їхньому компонентному складі, семантичних особливостях.

Абревіатуру кваліфікуємо як результат процесу аббревіації, складну структуру, утворену кількома компонентами, яка передає закодований смисл, інакше кажучи – це дублет лексеми, її скорочений варіант. Абревіатуру як лінгвістичне поняття можна охарактеризувати такими ознаками як знаковість, семантична цілісність, інформативність, компресивність, інтернаціональний характер, суспільно-культурний характер, здатність до змін за відмінками, числом тощо, асоціативний потенціал.

Серед функцій аббревіатур розрізняємо номінативно-інформативну функцію; комунікативну функцію; функцію економії / ущільнення тексту;

когнітивно-культурологічну функцію; функцію кодування; функцію впливу; емотивну функцію.

Типолгічну класифікацію запропоновано здійснювати за наступними критеріями: структурний показник; тематичний показник; критерій поділу абревіатур за частинами мови. Виокремлені критерії зумовили необхідність поділу абревіатур на власне літерні й змішані. За тематичним показником вдалось виокремити лексико-семантичні групи «Здоров'я», «Суспільно-культурне життя», «Емоційний стан», «Діяльність / Робота».

Отже, можемо дійти висновку, що абревіатури слугують інструментами комунікації, засобами передавання інформації, цими одиницями послуговуються як і в наукових джерелах, так і в повсякденному житті.

РОЗДІЛ 2. ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АБРЕВІАТУР ПЕРІОДУ CORONA-ПАНДЕМІЇ

Zeig mir deine Maske, und ich sage dir, wer du bist.

2.1 Період Corona-пандемії як джерело змін у німецькій мові: абревіатури як різновид неологізмів

У мові як у системі відображається картина світу певного народу, у лексемах об'єктивуються знання, культура, зрештою, мова постає засобом номінації навколишньої дійсності.

Лексичні одиниці в системі мови не знаходяться автономно одна від одної, а навпаки – активно взаємодіють. Зміни у мові будь-якого народу завжди пов'язані із суспільними процесами, суспільним життям країни.

А. Петренко зауважує, що «безперервний розвиток є найважливішою умовою буття мови. Процес пізнання світу, поява нових понять і реалій, зміни в суспільному житті, науково-технічний прогрес відбуваються постійно, потребуючи необхідної кількості лексичних одиниць на позначення їхніх результатів» [35, с.130]. Кожні зміни в країні, події, явища, процеси, залишають по собі низку слів-показників того що відбулося, а тому, деякі лексеми стають більш актуальними, інші відходять на вторинні позиції, виникають неологізми.

У нашому дослідженні послуговуватимемось визначенням О.С. Кубрякової щодо терміну «неологізм». Так, на думку дослідниці «неологізм – це нове слово (стійке словосполучення), що відповідає потребам спілкування, нове за значенням і за формою (або лише за значенням, чи лише за формою), що було

створене за словотворчими законами мови чи запозичене з іншої мови, і що сприймається носіями даної мови як нове протягом певного часу»[24, с. 35]. Відтак, аббревіатури слідом за С.В. Кійко [15], С.Ю.Кісіль [16], Е.Доналіс [51], Л.А.Ковбасюк [56] вважаємо різновидом неологізмів.

Дослідники визначають низку чинників, які впливають на виникнення неологізмів загалом й аббревіатур зокрема. Свого часу Н.М.Алексєєва запропонувала такі екстралінгвальні (позамовні) фактори виникнення аббревіатур:

- 1) науково-технічний і соціальний прогрес;
- 2) збільшення обсягу і потоку інформації;
- 3) широке використання механічних засобів зв'язку [с. 23].

До лінгвістичних чинників зараховано:

- 1) тенденцію до компресії, бажання до мовної економії;
- 2) нерівномірність розподілу інформації між окремими елементами мовного потоку;
- 3) вплив розмовних і жаргонних елементів на лексику;
- 4) здатність слова для закріплення нового поняття замість його опису [2, с. 24].

С.О.Шестакова відзначає такі чинники появи аббревіатур:

- 1) необхідність економії мовних засобів в процесі комунікацій, а разом з тим й зусиль мовця;
- 2) невпинний розвиток науки і техніки, а відповідно і необхідної лексики, що відповідатиме вимогам суспільства;
- 3) наявність у професійному дискурсі стереотипних словосполучень з усталеним порядком слів;
- 4) часте надмірне вживання термінологічних словосполучень, що має наслідком надлишковість мовних елементів;
- 5) необхідність в економії часу мовця і засобів вираження [49, с.58].

Д. Василенко відзначає, що до «екстралінгвальних причин появи аббревіативних одиниць належить стрімкий темп розвитку науки і техніки, пов'язане з цим намагання передати компактно та стисло нові поняття, що виражаються складними словами і словосполученнями, широке використання нових засобів зв'язку, необхідність економії часу та енергії» [8, с.90].

Традиційною залишається ідея, що аббревіатури виникають як наслідок :

- 1) бажання уникнути надмірної інформації (тобто через аббревіатуру можна подати ту саму кількість інформації, що й через словосполучення);
- 2) прагнення до мовної економії (мати на меті більше, ніж сказати);
- 3) намагання уникнути повторення назв.

У працях німецьких науковців запропоновано дещо інший підхід щодо аналізу обставин виникнення аббревіатур [53]. Дослідниками проаналізовано дві групи таких факторів. До першої групи зараховано вплив іноземних мов на німецьку мову, як каталізатор виникнення аббревіатур, до другої групи уналежнюють соціо-культурний фактор. Така ідея підтверджує судження про те, що зміни в мові пов'язані із змінами в суспільстві, а також із впливом інших мов, адже відбувається безперервний процес запозичення, що дає поштовх й аббревіації.

Н. Книшенко, сверджує, що «аббревіатурні терміни нині є однією з виразних ознак фахового мовлення. Ці скорочення дуже зручні в професійних сферах спілкування, бо, забезпечуючи зменшення формального обсягу текстів, водночас зберігають їх інформативну насиченість, будучи цілком зрозумілими для спеціалістів певної галузі»[18, с.19-20]. Очевидно, що дослідник наголошує, що пріоритетним вектором у мові є скорочення, компресія висловлювань задля економії часу, зменшення нагромаджень лексичних одиниць.

Аналізуючи вище наведені судження, можемо відзначити, що поштовхом виникнення аббревіатур є соціо-культурний чинник й власне мовний. Власне мовний чинник пояснюємо, тим що аббревіатура в такому випадку виникає як

заміна застарілим словам, як засіб уникнення тавтології, інструмент економії та компресії. Соціо-культурний чинники зумовлений потребами суспільства, які ставлять свої вимоги перед мовою як системою, що спричинює виникнення неологізмів, запозичень, абревіатур тощо.

Говорячи про соціо-культурний вплив на зміни в мові, необхідно відзначити період Covid-пандемії, що стрімко вривається в життя суспільства, привносячи з собою нові лексичні одиниці, серед яке чільне місце займають скорочення, адже перш за все виникає потреба у позначенні різноманітних медичних термінів у зв'язку з виникненням захворювання. «Пандемія, спричинена коронавірусною хворобою, вплинула не тільки на життя народів усього світу, але й на їхні мови. До активного вокабуляру мовців увійшли такі актуалізовані слова та вирази, як укр. маска, карантин, пандемія, соціальна дистанція, протиепідемічні заходи тощо» [9, с.96] у німецькій мові зафіксовано: «Todesküssen – дружній поцілунок в щоку, який через пандемію можуть сприйняти як поцілунок смерті»; «Maskentrottel – людина в масці, що закриває обличчя, але залишає відкритим ніс»; «Hamsterkauf – панічне накопичення їжі»; «Lockdown – локдаун».

Очевидно, що Covid-2019 охоплює також і всі соціальні сфери, повсякденне життя пересічних громадян, що не могло не відобразитись на процесі комунікації й мало наслідком запровадження в навіть нефархове мовлення великого пласту абревіатур. Проаналізуємо: (1) «*Inbesondere für Familien mit Kindern stellt die COVID-19-Krise eine große Belastung dar*»; (2) «*Die Covid-19-Krise trifft die Menschen je nach Geschlecht, sexueller Orientierung oder sozialer Herkunft unterschiedlich*». У тексті 1 розглядаємо залучення абревіатури в повсякденній комунікації, натомість контекст висловлення 2 носить науковий характер, ймовірно належить сфері медицини. Отже можемо спостерігати за функціонуванням однієї і тієї ж абревіатури у різноманітних стилях німецької мови. Очевидно, що номінативний склад німецької та інших мов розширюються,

зростає потреба у вербалізації явищ для позначення цього періоду. На думку Л.А. Ковбасюк, слова внаслідок пандемії коронавірусу в Німеччині, утворювалися двома шляхами: 1) шляхом запозичення та 2) шляхом словотвірної номінації [20, с114]

Німецькі лінгвісти приходять до висновку, що жодна тема з огляду на минуле не розширювала лексикон так активно, як це робить криза коронавірусу. Цікаво, що назва цього всеохопного явища – «корона-криза» («Corona-Krise») – стає однією з перших новоутворень в німецькій мові, для опису періоду й відтворення інформації про COVID-19. «Такі слова – воістину хліб насущний для нас», – пояснює виданню «Süddeutsche Zeitung» керівник Інституту німецької мови ім. Лейбніца Геннінг Лобін. Особливу цікавість експерт вбачає у лексемі «Coronaria», яка створює асоціацію із словом «параноя». Науковець відзначає, що вивчення мовних процесів, фіксація лексичних новоутворень – неологізмів, аналіз особливостей їх вживання дають можливість «зчитувати так звані цикли менталітету» [37].

Відзначено, що в німецькій мові разом з пандемією з'явилося понад 1200 неологізмів. Катастрофізаторами стали також карантинні обмеження, до яких довелося адаптуватися німецькому суспільству. Інститут німецької мови (IDS) в Мангеймі подає перелік новоутворень, так званих COVID-слів, а серед них й аббревіатур [45]. Проаналізуємо деякі з них:

- Coronamüde – виснаження від COVID-19: «*Der Winter naht, die Covid-Herbstwelle nimmt weiter zu – und wir sind Corona-müde. Für Menschen, die an Long Covid leiden, ist die Pandemie weiterhin alltagsbestimmend*». Вочевидь, така лексема виникає як мовна вербалізація втоми німецького суспільства залишатись вдома, дотримуватись режиму карантину й власне позначення фізичної втоми, спричиненої перебігом захворювання;
- Impfneid – заздрість вакцинованим: «*Die einen haben "Impfneid", was bei*

anderen "Impfscham" auslöst». В тексті знаходимо ще одну лексему "Impfscham" – сором бути вакцинованим. Виникнення таких лексичних одиниць можемо пояснити тим, що невакциновані люди не мають можливості повернутись до повноцінного життя, в той час, коли ті, хто пройшов вакцинацію, мають таку можливість й водночас відчують сором на протипагу до невакцинованих.

- *Abstandsbier* – пити пиво на відстані: «*Wir haben eine glückliche Wohnsituation in einem Einfamilienhaus mit Abstandsbier und Maske*». Характерно, що німці зустрічаються за кухлем пива, однак пандемія, внівши корективи в життя німецького народу, обмежує такі улюблені заняття. Вочевидь, як наслідок такої ізоляції виникає *Abstandsbier*.

- *Balkonsänger* – той, хто співає з балкона: «*Seit März führen Rosemarie und Heinz Kieseier die Tradition der italienischen Balkonsänger fort*». Слово характеризує необхідність адаптації виконувати роботу з дому, або ж пояснює заняття для вільного часу.

- *Impfpflicht* – примусова вакцинація виникає як реакція людей на примус вакцинуватись: «*Sollte es eine allgemeine Impfpflicht gegen das Coronavirus in Deutschland geben?*»

Звертаємо увагу, що вищезазначені слова є складеними, двокомпонентними а отже, можемо відзначити їхню потенційну можливість до аббревіації:

Coronamüde – C-müde;

Impfneid – I-Neid;

Impfzwang – I-Zwang.

Резонно, що вище схарактеризовані слова передають короткочасність, тобто позначають події періоду COVID-19.

2.2 Аналіз абревіатур за тематичним показником

З початком пандемії коронавірусу склад німецької мови суттєво розширюється, з'являються нові слова, серед них і абревіатури для позначення процесів, подій, сфер життя людей, що зазнали впливу цього захворювання.

Л.А. Ковбасюк з такого приводу відзначає «номінативний склад різних мов поповнився мовними одиницями, що тим чи іншим чином стосуються коронавірусу та вербалізують явища, реалії й події суспільно-політичного та повсякденного життя під час карантину / самоізоляції» [20, с.113]. Абревіатури функціонують як виразники інформації, «згортки» повідомлень.

Отже абревіатури періоду Covid-пандемії охоплюють усі сфери людського життя, побут, відображаючи настрої німецького суспільства загалом і людини як індивіда зокрема, а отже, – й успішно утверджуються у всіх функціональних стилях німецької мови. Отже, виникає потреба в аналізі абревіатур крізь призму їхніх тематичних параметрів.

Під час дослідження абревіатур періоду коронавірусу вдалося з'ясувати, що вони виявляють потенційні можливості об'єднуватись у групи, на основі спільного тематичного показника, а саме : «Пандемія», «Людина / суспільство».

До лексико-семантичної групи «Пандемія» зараховуємо такі підгрупи «Вірус», «Захворювання», «Медичні процеси / медобладнання» до лексико-семантичної групи «Людина / суспільство» уналежнюємо «Здоров'я», «Суспільно-культурне життя», «Освіта», «Діяльність / робота», «Емоційний стан». Відзначимо, що абревіатури на позначення «Здоров'я» можуть належати водночас до ЛСГ «Пандемія» й «Людина / суспільство».

Проаналізуємо кілька абревіатур ЛСГ «Пандемія». Основний семантичний акцент у ЛСГ «Пандемія» зосереджено на абревіатурах, що найменують штами

вірусу, медикаменти, дії лікарського персоналу, засоби індивідуального захисту, до прикладу: *COVID-19, B.1.1.529-Variante, B.1.1.7-Mutante, B.1.1.7-Mutation, B.1.351 Mutation, SARS-CoV-2-Virus*. Так, зазначені аббревіатури виконують номінативно-інформативну функцію, слугують виразниками назв похідних вірусів від Covid-19:

(1) *«Die B.1.617-Mutante war zuvor bereits in den meisten europäischen Ländern entdeckt worden»;*

(3) *«Bald bekommen wir die Impfung gegen das SARS-CoV-2-Virus».*

У охопленого вірусом німецького суспільства відповідно виникає потреба до позначення інших явищ, пов'язаних з вірусом, зокрема – це Covid-сертифікати, вакцини, центри вакцинування тощо: *COVID-19-Zertifikate, Covid-19-Testzentrum, Anti-Covid-19-Spritze*:

(1) *«Ab Mittwoch stellt das Covid-19-Testzentrum am Saarbrücker Messegelände seinen Betrieb ein»;*

(2) *«Das digitale COVID-Zertifikat der EU ermöglicht ein sicheres Reisen innerhalb der EU auch während der Corona-Pandemie».*

(3) *«Ausnahmen bestehen für Personen, die einen COVID-19-Test nachweisen können, der nicht älter als 48 Stunden ist, oder die im Besitz einer Sondererlaubnis der emiratischen Behörden sind».*

Очевидно, що аббревіатури, слугуючи мовними знаками, формують загальне лексичне значення повнозначних слів, створюють «відображення дійсності, стисле, концентроване, загальновідоме знання про предмет номінації» [6].

Досить вагомим пластом ЛСГ «Пандемія» є аббревіатури на позначення лікарських медикаментів, процесу лікування тощо. До прикладу: *ЕСМО-Betten* (зона зберігання та лікування у відділенні інтенсивної терапії, де хворому з тяжким перебігом захворювання можлива штучна вентиляція легень) *Munaske* (медична маска), *Sars-CoV-2-Diagnose* (медично підтверджена інфекція

коронавірусу SARS-CoV-2), *UV-Handlampen* (портативний освітлювач, що генерує ультрафіолетове випромінювання, який використовується для знищення вірусів і мікробів (на поверхнях)), *Twindemie* (одночасне, швидке та всевітнє поширення двох інфекційних захворювань). Звертаємо увагу, на те що, аббревіатури *ECMO-Betten*, *Sars-CoV-2-Diagnose*, *UV-Handlampen*, *Twindemie* потребують описового способу перекладу, оскільки відбулася аббревіація цілого комплексу слів, з окремим лексичним значення, які об'єднавшись у аббревіатурі – формують цілісний смисл, тому виникає потреба саме в такому типі перекладу. За аббревіатурою *Munaske* закріпився український відповідник – медична маска. Проаналізуємо наведені аббревіатури у контекстах:

(1) *«So gibt es sogenannte Low-Care-Betten ohne invasive Beatmungsmöglichkeit und High-Care oder ECMO-Betten, in denen eine invasive Beatmung möglich ist»;*

(2) *«Im Schulhaus haben alle Munasken (Mund-Nasen-Masken) auf. Beim Reingehen müssen wir uns alle erst einmal die Hände waschen. Zwar sieht man unter der Munaske nur das halbe Gesicht, aber, auf unserem Platz angekommen, dürfen wir die Munasken alle wieder abnehmen. Dann geht es los mit dem Unterricht»;*

(3) *«Je mehr Menschen getestet werden, desto geringer ist logischerweise die Dunkelziffer der nicht registrierten Infizierten. Die Sars-CoV-2-Diagnose ermöglicht es Ärzten außerdem, eine passende Therapie einzuleiten»;*

(4) *«Eine "Twindemie" von Grippe und von COVID-19 würde Krankenhäuser und andere medizinische Einrichtungen wahrscheinlich überfordern».*

Спостерігаємо, що аббревіатури виконують функцію ущільнення текстів, і запобігають нагромадженню інших лексем і так у достатньо об'ємних контекстах. Варто наголосити, що залучення аббревіатур не суперечить «законам тексту», не порушує його зв'язності і цілісності. Тобто слугує засобом когезії (зв'язності).

Проаналізуємо тематичну групу «Здоров'я», яка є складником ЛСГ «Людина / суспільство). У групі «Здоров'я» фіксуємо аббревіатури на позначення захворювань людини, її фізичного стану тощо, до прикладу: *C-Status*, *C-Stress*, *Coinfektion*, *Imp-Zögerer*, *Geboosteter*, *Munasken-Pickeln*, *Null-P*.

Так, аббревіатура *C-Status* характеризує стан людини, який надає інформацію про можливе зараження вірусом SARS-CoV-2 або виключає інфекцію. Характерно, що аббревіатура *C-Status* може використовуватись у контекстах на позначення стану суспільства загалом й індивіда зокрема:

(1) *Der Bezirk bleibt auf C-status Orange;*

(2) *Tut mir leid, bekommt sie schon jetzt C-status.*

Так, у висловленні 1 спостерігаємо контекстну взаємодію аббревіатури *C-status* з лексемою *der Bezirk* (район). Тобто аббревіатура репрезентує інформацію про стан здоров'я цілої групи, сукупності людей у певному районі. Натомість, у тексті 2 аббревіатура утворює синтаксичну конструкцію з дієсловом *erhalten*. Особовий займенник використано у 3 формі однини, що засвідчує те, що мова йде про одну конкретну особу.

Аббревіатури *Coinfektion* передає одночасне зараження людиною двома і більше збудниками; *KR2* – особа, яка мало контактувала з особою, яка була інфікована та яка могла інфікуватися; *Geboosterter* це – особа, яка (до певного часу) пройшла вакцинацію для підсилення або підвищення захисту попередньої вакцинації для базової імунізації проти конкретного збудника (наприклад, проти коронавірусу SARS-CoV-2); *Munasken-Pick* використовують на позначення висипань, що виникли внаслідок довгого носіння маски; *Null-P* особа, яка, як було доведено, першою заразилася певним вірусом і яка заразила інших людей. Так, *Imp-Zögerer* використовують на позначення особи, яка демонструє неохочу згоду або слабку готовність робити щеплення проти певних патогенів. На

приклад: «*Was hast du gegen Impfung? Bald «ja», bald «nein». Bist du Impfzögerer?»*

Такі абрєвіатури як *SV-Syndrom*, *Mütend*, *C-Stress* зараховано до тематичної групи « Емоційний стан», оскільки спільною семою для абрєвіатур слугує сема ‘емоція’. Проаналізуємо значення абрєвіатур:

SV-Syndrom репрезентує про стан, коли хтось більше не хоче залишати свій дім (наприклад, через страх заразитися) *Seit der Pandemie hat sie Angst vor den Menschen und keinen Wunsch mehr von zu Hause ausgehen. Der Arzt glaubt, dass sie SV-Syndrom bekommen hat.*

Mütend використовують на позначення втомленої і роздратованої постійними та постійно змінюваними правилами стримування пандемії COVID19. Абрєвіатура *C-Stress* виступає синонімом до *mütend* є позначенням сильного психічного стресу, спричиненого соціально-економічними обмеженнями під час пандемії COVID-19. Порівнюємо:

(1) *Jeder zweite bekommt C-Stress. Die Corona-Pandemie hat weltweit gezeigt, wie wichtig und schützenswert unsere psychische Gesundheit ist und vielfach schon vor COVID-19 bestehende Probleme verschärft.*

(2) «*Mütend? Wie geht's euch in der vierten Corona Welle. Nach über eineinhalb Jahren Pandemie ist Mona ziemlich mütend*».

Абрєвіатури у обох контекстах передають значення втоми, стресу, роздратованості, *mütend* додатково відображає сему ‘втома’. Очевидно, що з поширенням COVID-пандемії, виникають цікаві і нові позначення, скажімо як з абрєвіатурою *SV-Syndrom* (*Save-Syndrom*), яка виникає внаслідок боязні людей виходити з дому, щоб не заразитись захворюванням.

Характерно, що COVID-19 привносить зміни в суспільне життя німецького народу, порушує правила, змінює усталені норми. Змінюється робочий процес, навчальний, практично вся система освіти зводиться до онлайн-шулінгу, а отже, виникає потреба в позначенні саме таких нових форм навчання.

Зокрема, фіксуємо виникнення нових лексичних одиниць, а разом з ними й аббревіатур у сфері «Освіта». До прикладу:

PDF-Schleuder – навчальна платформа, яка використовується менше для інтерактивних форматів викладання та навчання, а більше для розповсюдження великої кількості робочих матеріалів;

Flexi-semester – семестр, адаптований до умов пандемії Covid 19, щоб студентам було легше, наприклад, із зміненими правилами іспитів, стандартним часом навчання або оплатою семестру: *Prüfungs- und Abschlussmöglichkeiten für das Corona-Semester, wie es mittlerweile genannt wird, sollen eröffnet werden und rechtssicher umsetzbar sein. Der Begriff Flexi-Semester ist hier wohl treffender.*

saLzH – навчання вчителів за допомогою систем відеоконференцій, чатів, платформ онлайн-навчання тощо в домашніх умовах студента: *«SalzH bietet Bildung für Kinder von zu Hause».*

SLChaos – плутанина та дезорганізація, спричинені певними умовами (наприклад, вірус SARS-CoV-2 у секторі шкільної освіти: *«Gestern ist das Schulchaos ausgebrochen! Viele Schüler waren nicht aufmerksam, jemand spielte, jemand lachte...nur einige hörten zu».* Хаос на занятті вербалізовано лексемами *nicht aufmerksam, jemand spielte, jemand lachte, nur einige hörten zu*, які своєю семантикою лише увиразнюють значення аббревіатури.

Виникають потреби також у позначенні віртуальних класних кімнат, місць доля занять, адже навчання організовується на період Covid-пандемії онлайн, з метою запобігти поширенню захворювання: *LzH* – викладання вчителем учням матеріалу, яке відбувається в цифровому вигляді з дому за допомогою сучасних медіа та телекомунікацій; *Z-Schule* (Zoom-Schule) – навчання онлайн, завдяки розробленій програмі Zoom. Очевидно, що такі аббревіатури, слугуючи виразниками навчального процесу, містять в собі аббревіанти *lernen, lehren, das Lernen*.

Серед абревіатур на позначення навчального процесу фіксуємо запозичення з компонентами outdoor,online:

OutDKasse (Outdoorklasse) – розташування, місце або подібне (з місцями для сидіння, елементами покрівлі тощо), де навчання може відбуватися поза будівлями, призначеними для цієї мети (на відкритому повітрі);

O-ne-Semester – онлайн-семестр;

O-ne-Unterricht – онлайн-заняття;

O-ne-Klausur – онлайн-контрольна робота.

Варто відзначити, що абревіатури відтворюють організацію навчання крізь систему зв'язків – інформаційні технології + педагог + навчальний процес + учень, й «стосуються в основному проблеми застосування інформаційних технологій та дистанційного навчання, актуалізованої поточною ситуацією» [35, с.133].

Свої корективи вносить пандемія і у сферу робочого процесу, до прикладу:

Z-Firma – компанія з великою заборгованістю, яка може продовжувати функціонувати лише за допомогою (державних) позик чи подібного, і намагається погасити понесені відсотки (через недостатній дохід від бізнесу), неодноразово беручи нові позики;

ZKz – конференція онлайн, нарада для працівників, які працюють вдома;

AzH Arbeit zu Hause – професійна діяльність, робота, яка може виконуватись з дому; *AaD Arbeit auf Distanz* – професійна діяльність, яка здійснюється з дому або з іншого місця з використанням сучасних медіа та телекомунікацій і без прямого контакту з колегами, клієнтами тощо.

Продемонструємо контекст абревіатури AaD: «*Statt den Arbeitstag im Grossraumbüro und in stickigen Sitzungszimmern zu verbringen, lernten Herr und*

Frau Schweizer in den letzten Wochen die AaD, in der Jogginghose vor dem Laptop».

З контексту очевидно, що замість роботи в бюро пан і пані Швайцер виконують її вдома, що засвідчують прийменник *statt* в синтаксичних зв'язках із лексемами *Statt den Arbeitstag im Grossraumbüro und in stickigen Sitzungszimmern zu verbringen*. Роботу з дому підтверджує й субстантив на позначення одягу *Jogginghose* у висловленні *in der Jogginghose vor dem Laptop*. Характерно, щодо одягу для роботи існують певні правила етикету, натомість робота з дому цього не вимагає.

E-Meeting – зустріч з іншою особою за допомогою сучасних медіа та засобів телекомунікації, але без прямого контакту на місці;

AU per Telefon – довідка про хворобу працівника для його роботодавця, яка видається не в операційний час, а після телефонної бесіди лікаря;

Mobiarbeit – форма роботи, при якій професійні завдання можна виконувати з будь-якого місця за допомогою сучасних технологій, кінцевих пристроїв і програмного забезпечення: *«BMW will die Arbeitswelt für viele Mitarbeiter des Automobilherstellers revolutionieren. Bislang arbeiten Angestellte in der Verwaltung, der Entwicklung, dem Rechnungswesen und anderen Abteilungen oft mehrere Stunden zu Hause und unterwegs an Smartphone und Laptop. [...] Künftig können Mitarbeiter an den deutschen Standorten diese sogenannte Mobilarbeit in ihre Arbeitszeitkonten eintragen - und dafür an anderen Tagen entsprechend weniger arbeiten oder freinehmen».*

KRITIS – сукупність особливо системно значущих компаній, організацій, об'єктів, послуг тощо, збій або порушення роботи яких призводить до негативних наслідків для суспільства в цілому; скорочення від критичної інфраструктури.

Варто відзначити, що за тематичною групою «Суспільно-культурне життя» закріплено різноманітний пласт абревіатур, оскільки будь-які суспільні зміни залишають за собою «лінгвістичні сліди». Так тематичну групу утворюють

абревіатури на позначення способу життя, якості життя, організації робочого та вільного часу, зустрічей з родичами, друзями, здійснення поїздок, заходів пов'язаних з діяльністю уряду. Очевидно, що уряд Німеччини спрямовує всі зусилля на зменшення кількості захворюваних, зниження темпів розповсюдження вірусу, а вочевидь, виникають відповідні абревіатури на позначення методів боротьби з пандемією. До прикладу:

ANA + C + L-Formel – під час пандемії COVID-19 поради провітрювати та використовувати засоби запобігання пандемії, тобто розширені рекомендації щодо дистанції та правил гігієни Федерального міністерства охорони здоров'я Німеччини: «*Schütze andere und dich selbst, in dem du auf die ANA + C + L-Formel achtest. Halte Abstand, achte auf Hygiene, trage eine Alltagsmaske, nutze die Corona-Warn-App und lüfte regelmäßig in geschlossenen Räumen*».

Notfall-KiZ – матеріальна підтримка батьків з обмеженим доходом через пандемію COVID-19: «*Was ist der Notfall-KiZ? Familien, die wegen der Corona-Krise Einkommenseinbußen erleiden, und jetzt (nur noch) ein kleines Einkommen erzielen, sollen besser unterstützt werden*».

Corona-1-2-3-Regel – правило, що під час пандемії COVID-19 (в Австрії) рекомендовано носіння засобів захисту рота та носа, дотримання дистанції 2 метри та тестування тричі на тиждень;

I-G – директива яка має бути імплементована (за політичним замовленням) для стримування пандемії COVID-19, згідно з якою лише групи людей із особливим статусом здоров'я (наприклад, повністю вакциновані проти вірусу SARS-CoV-2) відвідують певні громадські заклади чи заходи, користуватись громадським транспортом, в'їжджати в країну тощо;

O-bis-O-Regel – постанова про те, що в період з жовтня календарного року до Великодня наступного календарного року в магазинах, громадському транспорті тощо необхідно носити засоби захисту носа та рота або подібні засоби для запобігання інфекційним захворюванням.

Отже, фіксуємо, що рекомендації, дії щодо пандемії збоку уряду отримують своє вираження у відповідних абрєвіатурах.

Пандемія вносить також і корективи у проведення вільного часу, так знаходимо такі абрєвіатури: *Covpass* – офіційний електронний документ, що підтверджує імунітет людини до вірусу SARS-CoV-2 шляхом вакцинації з додатком, який читається з QR-кодом. *«Zu Beginn des Jahres wurde durch den Europäischen Rat beschlossen, einen interoperablen und standardisierten Impfnachweis für medizinische Zwecke auf den Weg zu bringen. Mit dem CovPass hat Deutschland diese europäische Entscheidung umgesetzt»;*

Holistay – відпочинок, який проводять не далеко, за кордоном чи подібним чином, а вдома (і в найближчій околиці). Оскільки люди здебільшого залишаються вдома, з'являються абрєвіатури з компонентом Party:

2G-Party – свято, в якому можуть брати участь лише вакциновані проти вірусу;

Z-Party – святкування відбувається у віртуальному просторі, в якому зображення та звук передаються за допомогою програмного забезпечення для відеоконференцій Zoom®: *«Die beste legale Annäherung an eine Party ist im Moment die Z-Party. Kindergeburtstage und Tupperpartys finden schon über Videochat statt»;*

Можемо виокремити й абрєвіатури з компонентом Zoom:

Zoomyoga – керовані вправи (фізичні або духовні), що відбуваються у віртуальному просторі, в якому зображення та звук передаються за допомогою програмного забезпечення для відеоконференцій Zoom®;

Z-Dinner, Zoom-Dinner спільна вечеря у відеоконференції Zoom®;

Z-Meeting – спільна зустріч друзів, колег у відеоконференції Zoom, з метою спілкування чи вирішення певних проблем, робочих моментів.

Так, аббревіатури *RAF* – група людей, які відкидають загальноприйняті правила поведінки для стримування пандемії COVID-19 і (можливо) вирішують брати участь в екстремістських акціях протесту. Синонімом до цієї аббревіатури слугує скорочення *Kovidiot*, людина, яка веде себе всупереч встановленим нормам щодо карантину, правил дотримання дистанції тощо.

Якщо розглянути ієрархію аббревіатур на позначення певних сфер життя, то можемо дійти висновку, що основне навантаження припадає на групи «Суспільно-культурне життя» й «Вірус, захворювання» (див рис. 3)

Рисунок 3

2.3 Аналіз абревіатур за кількістю структурних компонентів

Аналіз зібраного матеріалу зумовив необхідність у структурному поділі абревіатур на монокомпонентні й полікомпонентні.

Монокомпонентні абревіатури можуть бути представлені однотипними абревіантами, тобто самими літерами чи цифрами, тобто це є власне літерні або власне циферні абревіатури. Проаналізуємо:

CDM – невеликий переносний пристрій, який використовує радіочастотні дані, щоб допомогти користувачеві підтримувати дистанцію від іншої людини, оснащеної відповідним пристроєм, і розуміти всі дані про рух: «*Das Veranstaltungsteam des ASICS Österreichischen Frauenlaufes setzte neben Corona-Präventionsmaßnahmen, wie getrennte Startnummernausgabe, Tragen des Mund-Nasen-Schutzes bis eine Minute vor dem Start oder markierte Startplätze mit 1,5m Abstand, auch auf den Community Distance Marker. Jede Teilnehmerin wurde mit dem CDM ausgestattet*»;

CECs – клітини, які виділяються з внутрішньої поверхні кровоносних і лімфатичних судин у кров;

Синонімію спостерігаємо серед абревіатур *MNB*, *MNS*. Так, *MNB* – тканина, що закриває нижню половину обличчя, маска тощо для запобігання поширенню вірусів: *Hintergrund dieser Anfragen ist die Sorge, dass das Tragen von MNB der Gesundheit schaden könnte. [...] Umgekehrt sehen die Träger der gesetzlichen Unfallversicherung in MNB eine Maßnahme, das Risiko von Tröpfcheninfektionen mit dem Coronavirus Sars-CoV-2 zu verringern, wenn der Mindestabstand nicht gewährleistet ist; MNS* – маска, що закриває нижню половину обличчя (з флісу або тканини), щоб запобігти поширенню вірусів «*[...] Wissenschaftler aus Gießen haben untersucht, welcher Mund-Nasen-Schutz (Baumwolle, FFP-Maske, Gesichtsvisionier) die Umwelt am besten vor Aerosolen in geschlossenen Räumen schützt*». З приходом коронавірусу маска стає невід’ємним

атрибутом людини як на роботі, так і в повсякденному житті, вочевидь тому, виникає кілька синонімів для її позначення, а також уточнення її складу, тканини, побічних ефектів тощо.

NRGS – запас медичних матеріалів (наприклад, захисне обладнання, дезінфікуючі засоби), створений федеральним урядом для надзвичайних ситуацій;

MIS-C – гострі захворювання, що протікають у дітей з лихоманкою і запаленням судин і органів;

PEPP – програма Європейського центрального банку, в рамках якої він купує облігації для державних і приватних позичальників для протидії економічним наслідкам пандемії COVID-19;

Rt – (в епідеміології) число, яке кількісно визначає кількість людей, яких в середньому заражає інфікована особа в певний момент часу під час епідемії; (скорочення від) чистий номер відтворення;

VITT – гостре захворювання, що виникає після вакцинації проти коронавірусу SARS-CoV-2, при якому може виникнути (артеріальний або венозний) тромбоз внаслідок (раптового) різкого зниження кількості тромбоцитів у крові: «*Diese hat zur Folge, dass die Zahl der Blutplättchen (Thrombozyten) im Blut der Betroffenen abnimmt und wird daher auch Vakzin-induzierte thrombotische Thrombozytopenie (VITT) genannt*».

Натомість полікомпонентні є результатом абрєвіації кількох лексичних одиниць, їх комплексу, а також цифр, слів тощо, тобто це є змішаний тип абрєвіатур. Серед полікомпонентних виокремлюємо такі комплекси:

- 1) Літери+цифри;
- 2) Цифри+літери;
- 3) Цифри+літери+слово;
- 4) Літери+цифри+слово;
- 5) Слово+цифри+слово;

б) Літери+слова.

В залежності від кількості абрєвіантів повна семантика абрєвіатури є складнішою. Що більше компонентів утворюють абрєвіатуру, то важчою є вона в декодуванні й інтерпретації семантики. Тобто можемо говорити про складне семантичне навантаження абрєвіатури.

Проаналізуємо структуру вищезазначених типів абрєвіатур та їхньої семантики :

1) Літери+цифри.

KPI – Особа, яка перебувала в тісному контакті з особою, яка виявилася інфікованою і яка, таким чином, могла заразитися;

R0 – в епідеміології) число, яке кількісно визначає кількість людей, яких у середньому заражає інфікована особа на початку епідемії; (скорочення від) базовий номер відтворення.

Так, для позначення інших варіантів вірусу омікрон використовують абрєвіатури: *BA.1* – варіант мутації омікрон вірусу SARS-CoV-2; *BA.2* – варіант мутації омікрон вірусу SARS-CoV-2; для відтворення інформації про полегшені форми цього вірусу знаходимо абрєвіатури *BA4*. –варіант мутації омікрон вірусу SARS-CoV-2(легко передається); *BA5*. – варіант мутації омікрон вірусу SARS-CoV-2(легко передається). До прикладу: «*Omikron BA.1 und BA.2 waren bereits deutlich ansteckender als die zuvor vorherrschende Delta-Variante. Die neuen Sublinien BA.4 und BA.5 sind offenbar noch besser übertragbar*». Можемо виокремити спільні літерні абрєвіанти у структурі зазначених абрєвіатур. Спостерігаємо зміни цифр, такий структурний склад, формуючи схожу семантику абрєвіатур, засвідчує таку їхню властивість як синонімічність. Утворюючи синонімічні ряди, такі абрєвіатури можуть слугувати як субститути один одного [54]. В такий ряд можемо і зарахувати *BA2.75* – субваріант омікрон-варіанту вірусу SARS-CoV-2, вперше виявлений в Індії.

2) Цифри+літери. Цікавою є, на нашу думку, «тріада аббревіатур» *1G*, *2G*, *3G*.

Порівняємо: *1G* – директива, яка має бути імплементована (за політичним замовленням) для стримування пандемії COVID-19, згідно з якою лише групи людей із особливим статусом здоров'я (наприклад, повністю вакциновані проти вірусу SARS-CoV-2) відвідують певні громадські заклади чи заходи, користуватись громадським транспортом, в'їжджати в країну тощо; *2G* – директива, яка має бути імплементована (за політичним замовленням) для стримування пандемії COVID-19, згідно з якою лише дві групи людей із особливим статусом здоров'я (ті, хто був повністю вакцинований проти вірусу SARS-CoV-2 або одужав від Інфекція COVID-19) певні громадські установи або відвідування заходів, користування громадським транспортом тощо.

Отже вище зазначені аббревіатури, спрямовані на те, щоб акцентувати саме на кількість груп, яким дозволені певні дії в період пандемії, вочевидь аббревіатура *3G* мала б позначати 3 групи, виходячи з попередніх інтерпретацій, однак *3G* позначає три обставини (закриті простори, натовпи та розмови без дистанції), яких слід уникати під час пандемії COVID-19, щоб не сприяти подальшому зараженню. Отже, з аббревіатурами такого типу можуть виникати труднощі під час перекладу, «як хибні друзі перекладача».

3) Цифри+літери+слово / кілька слів.

15-km-Grenze – у радіусі 15 км від місця проживання людини, де їй заборонено пересуватися в разі захворюваності 200 або вище (під час пандемії COVID-19). За даною аббревіатурою фіксуємо й інші похідні аббревіатури *15-km-Radius*, *15-km-Regel*, *15-km-Regelung*, *15-km-Beschränkung*, що засвідчує здатність аббревіатур до варіативності зокрема, й системи мови до розширення загалом.

Абревіатура *1G-plus-Regelung* позначає директиву, яка має бути імплементована (за політичним наказом) для стримування пандемії COVID-19,

згідно з якою лише люди, які були повністю вакциновані проти вірусу SARS-CoV-2 і які також можуть показати (поточний) негативний тест на коронавірус, можуть відвідувати певні громадські об'єкти чи заходи, користуватися громадським транспортом, мати дозвіл на в'їзд до країни тощо;

3-G Nachweis – сертифікат, який повинні надати особи, які одужали, пройшли вакцинацію та пройшли тестування (на вірус SARS-CoV-2), щоб довести (наприклад, організатору), що вони належать до однієї з цих груп і, отже, мають низький рівень ризик інфікування. Порівняємо тексти:

(1) «*Ohne Impfzertifikat und negativen PCR-Test, der nicht älter als 72 Stunden ist, geht in Ecuador nichts. Seit dem 1. Dezember gilt auch im südamerikanischen Land die 1G-Plus-Regelung für alle Einreisenden ab 16 Jahren*».

(2) «*3-G-Nachweis für Besuchergalerie notwendig? Für Besucherinnen und Besucher der Landtagssitzung gilt ab sofort die bekannte „Getestet-Genesen-Geimpft“-Regel. [...] Die jeweilige Bestätigung ist bei der Sicherheitskontrolle beim Eingang im Haus 1b vorzuweisen*». В обох контекстах очевидно, що аббревіатури виконують функцію позначення посвідок, що особа не є носієм коронавірусу й не несе загрозу для інших членів суспільства.

4) Літери+цифри+слово. До цієї схеми зараховано аббревіатури:

B1.1.529-Variante – (імовірно) дуже заразна мутація вірусу SARS-CoV-2, вперше виявлена в Південній Африці;

B.1.1.7-Mutante – (імовірно) дуже заразний варіант вірусу SARS-CoV-2, який вперше був виявлений в Індії.

Варіативність фіксуємо за аббревіатурами, компонентом якої є COVID-19, до прикладу:

COVID-19-Alltag – повсякденне життя, яке характеризується обмеженнями та правилами під час пандемії корони;

COVID-19-Hund – спеціально навчена собака, яка має розпізнавати зараження коронавірусом SARS-CoV-2 за запахом зразка слини;

COVID-19-Party – спільне святкування (переважно молодь), незважаючи на широкі обмеження на контакти та виїзд під час пандемії корони та, можливо, також як своєрідний протест. Така тенденція, до використання компонентів COVID-19, може бути пояснена тим, що пандемія охоплює всі сфери людського життя, вносячи найтонші корективи, відтак – виникає потреба в позначенні нових обставин, спричинених захворюванням. Розглянемо фрагменти текстів:

1) *«Der Schnappschuss ist auch ein wenig symbolisch für die vielen Musiker, die in diesen schwierigen Zeiten auf Balkonen und in Gärten, durchs offene Fenster oder im Internet mit ihren Klängen Abwechslung und Freude in den mitunter tristen Covid-19-Alltag bringen»;*

2) *«Wir freuen uns [...], dass jetzt inzwischen die Bundeswehr in Deutschland in das Training von Covid-19-Hunden eingestiegen ist. Dadurch kann Euch und Euren Familien flächendeckend noch viel besser geholfen werden durch Covid-19-Hunde!»*

3) *«Im Bundesstaat Texas ist ein 30-Jähriger an den Folgen einer Coronainfektion gestorben, nachdem er an einer COVID-19-Party teilgenommen hatte».*

Так, текст 1 передає життя музикантів, які мусять працювати з дому, виконувати свою музику з балкону; у висловленні 2 мова йде про собаку, яка може допомогти розпізнати коронавірус, оскільки спеціально цьому навчена; у фрагменті 3 описано онлайн-вечірку.

Сюди можемо зарахувати також абревіатури *Covid-19- Welle Covid-19-Verlauf, Covid-19 –Pass, Covid-19-Krise, Covid-19-Hotspot* та інші.

За схемою 5 слово+цифри з літерою+слово фіксуємо абревіатури: абревіатура *Corona-2G-Modell* позначає вказівки, спрямовані на стримування пандемії корони, які стосуються лише вакцинованих та видужали людей і стосуються полегшення в повсякденних і громадських місцях (наприклад, гастрономія та зустрічі). Синонімом зазначеної абревіатури виступає *Corona-2G-Regel*.

б)Літери+слова:

SARS-Virus – респіраторне захворювання (наприклад, COVID-19), що викликає вірус;

SAR-Wert – частка контактних осіб інфікованої особи, які фактично заразилися (вірусною) інфекцією в результаті контакту протягом певного періоду часу;

PCR-Testung – процедура медичного огляду для виявлення вірусної інфекції, під час якої мазки з рота, носа та горла перевіряються на вірусний генетичний матеріал збудника;

FFP2-Maskenpflicht – офіційна вимога під час пандемії COVID-19 носити маску для обличчя, яка фільтрує принаймні 95% речовин, частинок тощо в громадському транспорті, у роздрібних магазинах та інших громадських місцях;

C-Wort – коронавірус, коронакриза.

Варто відзначити, що вище окреслені аббревіатури виникають як процес аббревіації різних частин мови. Якщо дослідники, зокрема С. В. Кійко мав можливість виокремити аббревіатури як похідні від іменників, дієслів, прикметників, прислівників тощо [15], то аналіз нашого дослідження засвідчує, що лексика періоду Covid-пандемії не є в цьому аспекті настільки розвиненою.

Фактичний матеріал дав можливість зафіксувати аббревіатури утворені від

- числівників (відчислівникові аббревіатури):

7-Tage-R – кількість репродукцій на основі періоду в один тиждень; *Null-Covid-Strategie* – концепція, за допомогою якої слід уповільнити або якомога повніше стримати пандемію коронавіруса за допомогою відповідних заходів (наприклад, зменшення кількості інфекцій до нуля і, таким чином, створення зон, вільних від вірусів);

- іменників (відіменникові аббревіатури) *Coroni* – скорочення на позначення *Coronavirus*, *Munasken* – повний варіант *Mund-Nasen-Maske*;

- дієслівні (віддієслівні). Щодо віддієслівних аббревіатур фіксуємо такі

запозичення, англiцизми:

e-meeten – познайомитися з iншою людиною за допомогою сучасних медiа та засобiв телекомунiкацiї, але без прямого контакту на мiсцi;

lockdownen – стримувати пандемiю COVID-19, припинивши майже всю економiчну та соцiальну дiяльнiсть (полiтично замовлену та чинну на певний перiод часу);

overzoomed – стрес через велику кiлькiсть вiдеоконференцiй (з використанням програмного забезпечення Zoom®).

Отже, можемо дiйти висновку, що субстантиви на позначення процесiв, явищ перiоду коронавiрусу стають основними iнструментами творення абрeвiатур, тобто виявляють свiй потенцiал бути пiдданими явищу абрeвiацiї.

2.4 Абрeвiатура як засiб кодування в сучаснiй нiмецькiй мовi: семантичний аспект

Абрeвiатури перiоду Covid-пандемiї у свiйй семантичнiй значущостi орiєнтованi на суспiльнi подiї Нiмеччини зокрема, й всього свiту загалом, оскiльки саме всесвiтнi процеси, розповсюдження захворювання стають каталiзаторами утворення нових абрeвiатур на позначення цих процесiв. Разом з цим виникає потреба в дослiдженнi абрeвiатур з позицiй семiотики й у культурологiчному аспектi.

Виходячи з теорiї, що абрeвiатури – це «знак знака» [26], можемо трактувати їх як елементи семiотичної системи, яка є «вiдношенням мiж знаками, що апелюють до рiзних каналiв рецепцiї iнформацiї, один з яких виражений через iнший» [23]. Тобто у формальнiй структурi абрeвiатури є знаками, у

семантичному вираженні – носії, транслятори інформації. При цьому аббревіатури не втрачають свою семантичну єдність, навіть, якщо утворені з багатьох аббревіантів. Навпаки такий тип аббревіатур є семантично широкий і передає значну інформацію.

З іншого боку, існує складність для декодування таких аббревіатур, оскільки необхідний певний алгоритм встановлення тих повнозначних слів, які зазнали аббревіації й утворили аббревіатуру. Для реципієнта недостатньо буде просто прочитати аббревіатуру, необхідно встановити її генетичний зв'язок із словами, від яких вона є похідною. Так аббревіатура *telefonische AU* є результатом аббревіації субстантива *Arbeitsunfähigkeitsbescheinigung*, й виникає як результат аббревіації виразу *telefonische Arbeitsunfähigkeitsbescheinigung* отже аббревіатура *telefonische AU* позначає довідку про хворобу працівника для його роботодавця, яка видається не в операційний час, а після телефонної бесіди лікаря: «*Der Gemeinsame Bundesausschuss, der Einzelheiten des Gesundheitswesens regelt, hat die telefonische Arbeitsunfähigkeitsbescheinigung (AU oder Krankschreibung) ab dem 19.10.2020 wieder eingeführt, befristet bis zum Jahresende 2020. Demnach darf eine AU per Telefon eingeholt werden für eine Arbeitsunfähigkeit von maximal sieben Tagen*».

Отже знаковість аббревіатур полягає у їхній здатності вербалізувати невербальні тексти, ставати їхніми формальними й структурними виразниками.

Аналізуючи аббревіатури з позицій семіотики, необхідно говорити про їхню кодованість, тобто вони є певними кодами, які:

- 1) є засобами шифрування;
- 2) слугують інструментом скорочення, кодованості.

У сучасних лінгвістичних студіях увагу науковців привертали аббревіатури в оперті на їхню сферу, галузь застосування. Так, запропоновано досліджувати аббревіатури на позначення технічної, військової, економічної, медичної лексики тощо.

Однак абрєвіатури Covid-пандемії є більш охопними в своїй семантиці й стосують буквально всі сфери німецького життя людей, що зорієнтовує аналізувати їх у лінгвокультурному аспекті, тобто в їхній спрямованості на суспільно-культурний аспект. Таким абрєвіатурам притаманна дискурсивна пам'ять, адже вони фіксують події, які стосуються безпосередньо конкретного періоду, в даному випадку – Covid-19. У своїй національно-культурній зорієнтованості абрєвіатури містять «слова-поняття з ознаками ментальної значущості [21, с. 85]. Варто відзначити, що в такому випадку смисл абрєвіатур залежить від культурного середовища індивідуума [22, с.77].

Послуговуючись судженнями науковців, відзначимо що національно-культурна специфіка абрєвіатур періоду коронавірусу відбиває зв'язк із культурою та ментальністю Німеччини, «який асоціативно спрямований на певні лінгвокультурні, історичні події, які мають відношення до культури, фольклору, традицій, історії, побуту, суспільного ладу».

Проаналізуємо абрєвіатури:

QaCh – відпочити, відпочити вдома під час карантину, запровадженого через поширення COVID-19: «*Dank einer Google-Chrome-Erweiterung namens "Netflix Party" kannst du mit deinen Freunden gemeinsam den gleichen Film, die gleiche Serie oder Dokumentation zur gleichen Zeit schauen – auf euren Laptops, egal wie weit ihr gerade voneinander entfernt seid. Et voilà - fertig ist deine neue Lieblings-Quarantänebeschäftigung, um sich zumindest ein bisschen weniger allein zu fühlen. Quasi "Quarantine and Chill"».*

Vaxxie – фотографія пластиру або ін'єкції в плече, яку людина робить собі після або під час вакцинації, щоб показати чи рекламувати свою імунізацію проти вірусу SARS-CoV-2: «*Nach der Impfung stolz in die Kamera blicken: "Vaxxie", das Impf-Sel"fie, trendet online. Dabei werden Tipps gegeben, wie man nach dem Pieks am besten in die Kamera blickt»;*

Skneipe – віртуальне місце для спільної зустрічі через відеозв'язок, чат або дзвінок за допомогою програмного забезпечення для відеоконференцій Skype®, де (переважно) вживаються алкогольні напої: «*Ich treffe mich heute Abend mit Freunden in der Skneipe. Fischstäbchenpizza und Bier*».

Спостерігаємо, що вище зазначені аббревіатури є семантичними дублетами до похідних лексем, тобто до тих, від яких самі аббревіатури утворені: *Vaxxie* – das Selfie (mit der Digitalkamera (des Smartphones oder Tablets) meist spontan aufgenommenes Selbstporträt einer oder mehrerer Personen (DUDEN)/автопортрет однієї або кількох людей, здебільшого спонтанно зроблений цифровою камерою (смартфон або планшет); *Skneipe* – (die Kneipe kleines, einfaches, aber auch gemütliches Lokal, das man vor allem aufsucht, um dort etwas Alkoholisches zu trinken (DUDEN) /невеликий, простий, але теж затишний бар, куди ходять в основному, щоб випити там чогось алкогольного). Однак, «навколо кожного компонента створюється свого роду асоціативно-оцінний «ореол» [21, с. 13]. Так, аббревіатури розвивають асоціативні ряди, передають нові прагматичні параметри, відтінюють додаткові значення, в такий спосіб, репрезентуючи інформацію періоду коронавірусу. «Вивчення асоціацій дає змогу реконструювати фрагменти знань про реалії дійсності, долучитися до життєвого досвіду досліджуваних, побудувати асоціативне поле слова-стимулу з урахуванням усіх типів зв'язків між його смисловими конститuentами» [31, с.152] Порівняємо Selfie – фото, *Vaxxie* – теж фото, проте обов'язковим атрибутом якого, має стати така річ, яка вкаже, що людина зробила вакцинацію. Спостерігаємо додаткові конотативні значення – вакцина, щеплення, коронавірус. Skype – додаток, який забезпечує онлайн, відео зв'язок. *Skneipe* – передає додаткові смисли, позначаючи, водночас додаток, який забезпечує відеозв'язок, спілкування з випиванням пива. Таку конотацію привносить компонент *Kneipe*.

30-S-Regel – вимога гігієни, після чого руки потрібно вимити протягом півхвилини, щоб видалити з шкіри всі мікроби, віруси та ін: «*Mit welcher Technik sich Menschen die Hände waschen, spielt [...] eine Rolle. Die Dauer ist ein Faktor. [...] Um die 30-S-Regel zu verinnerlichen, empfehlen Ärzte, beim Händewaschen gedanklich zweimal "Alle meine Entchen" zu singen*».

Відзначмо, що аббревіатури з компонентом Covid стають одними із пріоритетних, що вербалізують події пандемії.

CoV-Krise – соціально та економічно проблемний період, позначений багатьма обмеженнями, який викликаний пандемією COVID-19: «*Große Armut in CoV-Krise: Kirche hilft Millionen Argentinern [Überschrift] Die katholische Kirche in Argentinien hat in der Corona-Pandemie mehr als 3,2 Millionen Menschen mit Sach- und Hilfsleistungen unterstützt*»;

Covexit – припинення соціальних та економічних обмежень під час пандемії COVID-19: «*Die höchste Arbeitslosigkeit seit dem Krieg trifft Österreich ins Mark. Die Regierung muss ein perspektivisches Corona-Ausstiegsszenario entgegenhalten: den Plan zum Covexit*».

Також знаходимо й інші аббревіатури такого типу, зокрема: *COVID-19-Krise*, *COVID-19-Kredit*, *COVID-19-Test*, *COVID-19-Kurve*, *COVID-19-News*, *COVID-19-Patient*, *COVID-19-Hund*, *COVID-19-Verlauf*, *COVID-19-Welle*.

Висновки до 2 розділу

Основною властивістю аббревіатур на позначення періоду Covid-пандемії є їхня культурна орієнтованість загалом, й антропоморфічність зокрема. Такі ознаки аббревіатур виявляються у їхній здатності позначати суспільно-культурні процеси, на які повпливав Covid-19 й людину, як індивіда, її емоційні й фізичні стани.

Поширення пандемії не могло не зумовити змін в системі мови, що стало поштовхом до виникнення аббревіатур на позначення таких «пандемійних процесів». Так, виникають аббревіатури, різноманітні за своїми формальними й семантичними показниками, що власне й зумовило потребу в їхній класифікації.

У нашому дослідженні запропоновано класифікувати аббревіатури за тематичним й структурним показниками. Типологізація аббревіатур за їхніми тематичними параметрами дала змогу з'ясувати, які лексико-семантичні групи можуть утворювати аббревіатури під час репрезентації інформації про період Covid-пандемії в Німеччині.

Запропоновано виділити такі лексико-семантичні групи аббревіатур: «Пандемія», «Людина / суспільство». Лексико-семантичну групу «Пандемія» репрезентують такі тематичні підгрупи «Вірус», «Захворювання», «Медичні процеси / медобладнання» до лексико-семантичної групи «Людина / суспільство» зараховуємо «Здоров'я», «Суспільно-культурне життя», «Освіта», «Діяльність / робота», «Емоційний стан».

З'ясовано, що за структурними параметрами аббревіатури можуть складатись з кількох аббревіантів, які бувають репрезентовані цифрами, літерами тощо. Відтак, було виокремлено такі структурні комплекси аббревіатур: літери+цифри; цифри+літери; цифри+літери+слово; літери+цифри+слово; слово+цифри+слово; літери+слова. Характерно, що більше компонентів у аббревіатурі, то тим складніше смислове навантаження вона відображає.

Відзначимо, що аббревіатури у своїй національно-культурній орієнтованості відображають високий асоціативний потенціал, відтворюють асоціації, пов'язані з життям німецького суспільства періоду Covid-19.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Наукові пошуки XX-XXI століття відзначаються значним інтересом до дослідження абревіатур як лаконічних засобів передачі інформації. Абревіатури завдяки своєму мінімальному структурному оформленню слугують «зручним інструментом» репрезентації найрізноманітніших смислів і виконують функцію компресії тексту.

В результаті дослідження з'ясовано диференційні відмінності між поняттями «абревіація» й «абревіатура». Абревіація – це процес скорочення лексичних одиниць до їхнього мінімального структурного рівня, з метою уникнення громіздких висловлень, текстів тощо. Абревіатура є результатом абревіації, комплексом літер, цифр тощо, які в своїй сукупності передають повне лексичне значення.

До основних ознак абревіатур зараховано: знаковість, семантична цілісність, інформативність, компресивність, інтернаціональний характер, суспільний характер, зміна за відмінками.

Основними функціями абревіатур відзначено: номінативно-інформативну функцію, комунікативну функцію; функцію економії / ущільнення тексту; когнітивно-культурологічну функцію; функцію кодування; функцію впливу; емотивну функцію. Виокремлені функції слугували підтвердженням того, що абревіатури є елементами комунікативно-інформаційного процесу, беруть участь у текстотворенні й відображають культурну специфіку життя народу.

Так, з періодом поширення Covid-пандемії абревіатури стають невід'ємним лексичним атрибутом у житті німецького народу, оскільки у мові спостерігаються значні зміни, відбувається бурхливий розвиток неологізмів, серед них і абревіатур.

Абревіатури Covid-пандемії широко застосовують у всіх сферах й текстах різноманітного стилю, що зумовлює потребу в аналізі семантики, прагматики й

когнітивних можливостей абревіатур. Зростає потреба в утворенні нових абревіатур, лексем, для вербалізації подій, явищ, суспільно-культурних настроїв цього періоду. Відтак, справедливо можна зарахувати Coronavirus до доного із екстралінгвальних чинників виникнення неологізмів.

Аналіз зібраного фактичного матеріалу дав можливість з'ясувати, що абревіатури періоду Covid-пандемії можуть відображати такі сфери німецького суспільства як суспільно-культурне життя, подорожі, спосіб життя німецького народу, робочий процес, навчальний процес, спосіб проведення вільного часу в період пандемії, а також психологічний і фізичний стан людини, з огляду на пандемію, медичні процеси, обладнання, діяльність лікарів тощо. Така тематична орієнтованість, підтверджує думку про те, що пандемія зумовлює необхідність для утворення нових лексичних одиниць, а також і абревіатур для позначення життя німецького народу в обставинах захворювання.

Характерно, що абревіатури Covid-2019 слугують смисловими дублетами вже існуючих слів. Фіксуємо за абревіатурою високий асоціативний потенціал, адже абревіатури слугують не просто засобом найменування чи інформування, а, формуючи навколо себе асоціативний ореол, підводять реципієнта, комуніканта до цілої низки подій тих чи інших обставин.

Отже абревіатури є повнозначними за своїм смисловим наповненням, володіють високим асоціативним та стилістичним потенціалом.

Перспективи подальших досліджень убачаємо у вивченні полісемії та онімії абревіатур у німецькомовних публіцистичних текстах.

ПЕРЕЛІК АБРЕВІАТУР, ВИКОРИСТАНИХ У РОБОТІ

15-km-Beschränkung

15-km-Radius

15-km-Regel

15-km-Regelung

1-G

1G plus,

1G-plus-Regelung

2G

2G-Party

2G-Party

30-S-Regel

3G

3-G Nachweis

7-Tage-R,

AaD

AHA + C + L-Formel

Anti-Covid-19-Spritze

AU per Telefon

AzH

B.1.1.529

B.1.1.529-Variante,

B.1.1.7-Mutante,

B.1.1.7-Mutation,

B.1.351 Mutation,

B1.1.529-Variante

BA.1

BA.2

BA.4

BA.5

BA2.75

CDM

CECs

C-müde

Coinfektion

Coinfektion,

Corona-1-2-3-Regel

Corona-RAV,

Covexit

COVID-19- Kurve

Covid-19 –Pass

Covid-19- Welle

COVID-19,

COVID-19-Alltag

Covid-19-Hotspot

COVID-19-Hund

COVID-19-Hund

COVID-19-Kredit

Covid-19-Krise

COVID-19-Krise

COVID-19-News

COVID-19-Party

COVID-19-Patient

COVID-19-Test

Covid-19-Testzentrum,

Covid-19-Verlauf

COVID-19-Verlauf

COVID-19-Welle.

COVID-19-Zertifikate,

Covidiot

CoV-Krise

Covpass

C-Status,

C-Stress

C-Stress,

C-Wort

E484K-Mutation

ECMO-Betten

e-meeten

E-Meeting

FFP2-Maskenpflicht

FFP-Maske

Flexi-semester

Geboosteter

Geboosteter,

Holistay

Huta;

Impfie

Imp-Zögerer

Imp-Zögerer,

I-Neid

I-Zwang

KP1

KR2

KRITIS

LzH

MIS-C

MNB

MNS

Mobiarbeit

Munasken

Munasken-Pick

Munasken-Pickeln,

Mütend,

Notfall-KiZ

NRGS

Null-Covid-Strategie

Null-P.

O-bis-O-Regel

O-ne-Klausur

O-ne-Semester

O-ne-Unterricht

OutDKasse

overzoomed

PCR-Testung

PDF-Schleuder

PEPP

QaCh

R0

RAF

Rt

SaLzH

Sars-CoV-2-Diagnose

SARS-CoV-2-Virus.

SARS-Virus

SAR-Wert

Skneipe

SLChaos

SV-Syndrom,

Twindemie

UV-Handlampen

Vaxxie

VITT

Z-Dinner

Z-Firma

ZKz

Z-Meeting

Zoomyoga

Z-Party

Z-Schule

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеев Д.И. Сокращенные слова в русском языке Саратов: СГУ, 1979. 328 с.
2. Алексеева Н. Н. Типология сокращенных лексических единиц современного английского языка. Москва, 1984. 151с.
3. Арнольд И.В. Основы научных исследований в лингвистике. Москва, 1991. 140 с.
4. Барина О.С. Типология англоязычных сокращений, используемых в сети Интернет : дис. ... канд. филол. наук. СПб., 2008. 277с.
5. Бірюкова О.О. Функціонування аббревіатур у сучасному мовленні : дис... канд. філол. наук : 10.02.04 М., 2007. 309 с.
6. Бойченко Р.Л. Роль аббревіації у формуванні мовної картини світу. Суми, УАБС НБУ. 2004, Вип.3. С. 238-243.
7. Борисов В.В. Аббревіатури в терміносистемі освіти: основні типи, структурні характеристики. [Електронний ресурс]. URL:<http://journals.hnpu.edu.ua> (дата звернення: 16.10.2022)
8. Василенко Д. В. Розвиток словникового складу англійської мови військової сфери ХХ – початку ХХІ століття : дис. ... канд. філол. наук. Запоріжжя, 2008. – 237 с.
9. Ганєчко В. Термінологічна лексика за часів COVID-19: номінативний аспект. Грааль науки. 2021. № 5. С. 209–213
10. Горпинич В.О. Українська словотвірна дериватологія. Дніпропетровськ, 1998. 189 с.

11. Данильчук Д. В. Експресивно-стилістичні можливості ініціальної аббревіатури у публіцистичному тексті. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2010, Т. 39. С. 6–10.
12. Загнітко А. П. Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни: у 4 тт. Донецьк, 2012. Т. 1. 420 с.
13. Земская Е.А. Словообразование как деятельность. Москва, 1992. 120 с.
14. Зубова Л.Ю. Английские медицинские аббревиатуры как часть профессиональной языковой картины мира: на фоне их русских и французских аналогов : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Воронеж, 2009. 244 с.
15. Кійко С.В. Синергетичний потенціал аббревіації в сучасній німецькій мові. 2020, № 79. С. 35-45.
16. Кісіль, С.Ю. Функції аббревіацій в сучасній англійській мові. Освіта, наука та виробництво: розвиток і перспективи : матеріали I Всеукраїнської науково-методичної конференції, м. Шостка, 21 квітня 2016 р. Суми : СумДУ, 2016. С. 76-77.
17. Клименко О.Л. Поповнення словникового складу сучасної англійської мови з нелітературних підсистем : дис... канд. філол. наук: 10.02.04. Запоріжжя, 1999. 198 с.
18. Книшенко Н. Аббревіація в системі сучасної дорожньо-будівельної термінологічної номінації. Проблеми української термінології: зб. наук. пр., Львів : Вид-во Нац. ун-ту “Львівська політехніка”, 2010. С. 19-22.
19. Ковалик І.І. Вступ. Дериватологія (словотвір) як самостійна лінгвістична дисципліна та її місце у системі науки про мову. Словотвір сучасної української літературної мови. Київ, 1979. 56 с.
20. Ковбасюк Л.А. Коронавірус COVID-19 та номінативний склад сучасної німецької мови. Вчені записки Таврійського національного

університету. Філологія. Соціальні комунікації. Том 31 (70) № 2 2020
Частина 2, Київ, 2020. С. 113-118.

21. Кононенко В. І. Текст і слово : монографія. Київ; Івано-
Франківськ, 2017. 189 с.

22. Косарева О. Г. Аббревиатура как одно из средств экономии и
экспрессии речи. *Иностранные языки в школе*. 2004. № 2. С. 85–89.

23. Кубрякова Е. С. Типы языковых значений. Семантика
производного слова Москва, 1981. 200 с.

24. Кубрякова Е.С. Что такое словообразования. Наука, 1965. 174с.

25. Кукаріна А.Д. Історія виникнення та функціонування терміна
аббревіатура. *Вісник Донецького університету*. Донецьк, 2014. № 351. – С.
147-153.

26. Кукаріна А.Д. Способи перекладу аббревіатур в агломовному та
україномовному медичному дискурсі: дис.канд.філол.наук: 10.02.16. Київ,
2017. 262 с.

27. Лейчик В. М. Терминоведение. Предмет, методы, структура.
Москва, 2007. 256 с.

28. Литовченко І. О. Типи аббревіативних утворень у військовій
лексиці української мови. Структура і семантика мовних одиниць.
Філологічні студії. Вип.12. С56-64.

29. Лопатин В.В. Рождение слова: неологизмы и окказиональные
образования. Москва: Наука, 1973. 150 с.

30. Максимова Т. В. Современные тенденции развития
сокращения как способа словообразования в английском языке. *Вестник
ВолГУ*. Серия. 2 Вып. 3. 2003- 2004.

31. Маляренко І. Образно-асоціативне поле етноконцепту
BOOMERANG. *Науковий вісник Херсонського державного університету:*

зб. наук. пр. Херсон: ХДУ, 2011. Вип. XIV., С. 261-265. (Серія "Лінгвістика").

32. Микульчик Р. Сучасні українські аббревіатури: перспективи і стан дослідження. *Вісник Нац. ун-ту „Львівська політехніка“*, № 538: Проблеми української термінології, с. 12 -15.

33. Мислива-Бунько І. Лінгвостилістичні функції аббревіатур у мові сучасної української преси. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 8: Філологічні науки (мовознавство і літературознавство). 2012., Вип. 4. С. 135-146.

34. Павлюк В. І. Аббревіація в сучасній англійській мові: особливості вживання аббревіатур галузі освіти. *Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*. С. 142-143.

35. Петренко А., Чуланова, Г. Лексико-семантичні групи неологізмів пандемії COVID-19 в англійській мові. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Серія «Філологія», 48. С. 130–135.

36. Петрина Х.В. Функціонально-семантичний аналіз алюзій в українських постмодерністських художніх текстах: дис. канд. філ.наук.10.02.01, Івано-Франківськ,2019, 219 с.

37. Попова А. Коронные выражения: что COVID-19 привнес в немецкий язык. [Электронный ресурс]. URL: <https://germaniaonline.diplo.de/ru-dz-ru/ausbildung/Sprache/-/234265> (дата звернення: 10.10.2022)

38. Саламаха М. Аббревіатури в терміносистемі охорони довкілля. [Електронний ресурс]. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/> (дата звернення: 2.10.2022)

39. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Київ, 2010. – 843с.
40. Сергеева Т. С. Аббревиатура в системе лексических сокращений. Филологические науки. Вопросы теории и практики. 2013. № 6(24). С. 174-179.
41. Словарь бизнестерминов [Электронный ресурс]. URL: <http://dic.academic.ru/dic.nsf/ogegova/12038> (дата звернення: 20.09.2022).
42. Словарь-справочник лингвистических терминов. Москва.1976. 543 с.
43. Стариченок В. Д. Большой лингвистический словарь. Фенікс. 2008. 812 с.
44. Теркулов В.І. Про статус аббревіатур. Наукові праці. Вид-во МДГУ ім. П. Могили Миколаїв, 2007. Т. 67., Вип. 54. *Філологія*. С. 78-82.
45. У Німеччині за час пандемії COVID-19 виникло понад 1200 нових слів[Електронний ресурс]. URL: <https://suspilne.media/125544-u-nimeccini-za-cas-pandemii-covid-19-viniklo-ponad-1200-novih-sliv/> (дата звернення: 24.09.2022)
46. Українська мова: Енциклопедія. Київ: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2000. 752 с.
47. Шанский Н.М. Школьный этимологический словарь русского языка. Происхождение слов. Москва, 2004.398 с.
48. Шаповалова А. П. Опыт построения общей теории аббревиации : на материале французских сокращенных лексических единиц : дис. ... докт. филол. наук : 10.02.19 “Теория языка” . Ростов-на-Дону, 2004. 421 с.
49. Шестакова С. О. Види термінів-аббревіатур у підмові будівельної галузі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Філологія. 2014, Вип. 12. С. 57-60

50. Dictionary of medical acronyms & abbreviations. Philadelphia, Pennsylvania : Hanley & Belfus, 2001. 439 p.
51. Donalies, E. Die Wortbildung des Deutschen: Ein Überblick. 2. Auflage. Tübingen, 2005. S. 143.
52. Duden Online-Wörterbuch [Електронний ресурс]. URL: <http://www.duden.de/> (дата звернення: 16.09.2022).
53. Fleischer, W., Barz, I., Schröder, M. Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache. 4. Auflage. Boston: De Gruyter, 2012. S. 279
54. Heller K.: Theoretische und praktische Probleme der Neologismenlexikographie. Überlegungen und Materialien zu einem Wörterbuch der in der Allgemeinsprache der DDR gebräuchlichen Neologismen. Berlin: Akad. der Wiss. der DDR, Zentralinst. für Sprachwiss. (Linguistische Studien: Reihe A, Arbeitsberichte 184). 2005.
55. Koebler-Trill, D. Das Kurzwort im Deutschen: eine Untersuchung zu Definition, Typologie und Entwicklung. 1. Auflage. Tübingen, 1994. S. 21.
56. Kovbasyuk L. Deutsche phraseologische Neologismen (am Beispiel der Nullund Zehnerjahre). *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Лінгвістика». Херсон, 2018. Випуск 34, Т. 2. С. 125-129.
57. Kovbasyuk L. Entwicklungen im Deutschen Lexikon: entfremden, Hugge, Selfiestick und pixelig. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Лінгвістика». Херсон, 2017. Випуск 30. С. 53– 58.
58. Künstliche Intelligenz. WirtschaftsWoche. [Elektronische Ressource] URL: <https://www.wiwo.de/themen/kuenstliche-intelligenz> (дата звернення: 16.09.2022)
59. Maas U. Was ist Deutsch? Die Entwicklung der sprachlichen Verhältnisse in Deutschland , München, 2012. 532 s.

60. Neuer Wortschatz rund um die Coronapandemie. [Elektronische Ressource] URL: <https://www.ovid.de/docs/neo/listen/corona.jsp> (дата звернення: 16.09.2022)
 61. PONS Großwörterbuch Deutsch als Fremdsprache: 110.000 Stichwörter, Wendungen und Beispielsätze. Stuttgart: Klett, 2018. 1707 s.
 62. Schmidt W. Geschichte der deutschen Sprache. Stuttgart, 2004. 410s.
 63. Stedman S. Stedman's Abbreviations, Acronyms & Symbols. 2008. 1296 c. (4).
 64. Vater H. Einführung in die Sprachwissenschaft. München, 2002. 336 s.
-